

מראיות מקומות

מס' 52

חודש אדר ב' תשע"א
יוז'ד הלכות מלילה

סימן עג וסימן עו

לחשומת לבכם: במראי מקומות אלו הושקעعمال רב. אין להעתיק, לאלטם וכדי ללא קבלת אישור בכתב מ"דרשו"

קנין הלכה

ציונים לדברי הפמ"ג
שנכללים בחומר הנלמד בחודש אדר ב תשע"א
ו"ד סימן עג וסימן עז

סימן עג

סעיף א

מ"ז ס"ק א, מ"ה ודע דכבר עד סוף הפס"ק. ס"ק ב, ד.
ש"ד ס"ק א, ג, ד, ח.

סעיף ב

ש"ד ס"ק י ד"ה כתוב עד סוף הפס"ק.

סעיף ג

מ"ז ס"ק ב.
ש"ד ס"ק יא.

סעיף ד

ש"ד ס"ק יב, ז.
ש"ד ית.

סעיף ה

מ"ז ס"ק ח.ב.ט
ש"ד ס"ק כא, כד, כה.

סימן עז

סעיף א

מ"ז ס"ק א.
ש"ד ס"ק א, ב עד ד"ה ומלה.

סעיף ב

מ"ז ס"ק ב, ג, ס"ק ה עד ד"ה אמנה, ג.
ש"ד ס"ק ז, ט, מהתחילה עד ד"ה ועיין, ס"ק יב, יג, יד ד"ה קשיא לי עד סוף הפס"ק.

סעיף ג

ש"ד ס"ק יח, יט.

סעיף ד

מ"ז ס"ק י.
ש"ד ס"ק כא, ס"ק כג ד"ה ודע עד סוף הפס"ק.

סעיף ה

ש"ד ס"ק כה.

סעיף ו

ש"ד ס"ק כה.

קנין הלכה

מראei מקומות

סימן עג

הקדמה

בעיקר דין צליית כבד ובשר דנו האחרונים בכמה נושאים:

א] מקום צליית הכבד

עיין פת"ש [ס"ק א] שדין אם אפשר לצלות כבד ובשר ע"ג קרקע התנור או דבענן שהוא מקום לוב, והביא מתחשבות הר הכרמל שכחਬ דאפשר ע"ג קרקע התנור, דאף שמצויר שם הרבה דם מ"מ האש שואבת את הרם הזה ומכלחו ומייבשו ואיןיה מניחתו להבלע בקרקע התנור. וחתפת"ש עצמו כתוב לחלוק ודוקא לגבי טיפה אחת שיק לומר שהוא מכלחו ולא לגבי ריבוי דם, והביא דכן כתוב הצל"ח [פסחים דף עד], דכיוון שאין לדם מקום לוב מילא חור הוא ונבלע בכבד.

והיד אפרים [ס"י עז] כתוב דמותר לצלות ע"ג קרקע התנור ואין זה דומה למולח בכלל שאיןו מנוקב. וכן נקט היד יהודה [ס"י עז בפי' האריך ס"ק יא ובפ"י הקוצר ס"ק כו] דמותר לצלות בשער ע"ג הכירה ולא בעינן נקבים בכירה, ואפי' פניו קרקע התנור והכירה שווים ולא משופעים מ"מ חום התנורطبع לשאוב האש ואינו מניח לו להבלע, ואם נבלע כבלו עך פולטו. והוסיף דכל זה כשייש גחלים בכירה ובתנור, אך כשהיא נחלים בעינן שהוא הקרקע משופע.

צלייה בתנור בלי שאיןו מנוקב

ה אחרונים אסרו לצלות כבד ובשר בכלל שאיןו מנוקב, כ"כ בנימוקי הגראי"ב [ס"י סז] ובחוות דעת [ס"י עז ס"ק א וכח דהוי כנהבשל בציוו], וביד אפרים [ס"י עז].

צליית כבד כשהוא עטופ בנייר

הט"ז [ס"י סה ס"ק ב] כתוב דמותר לצלות כבד כשהוא עטופ בנייר, ודינה זהה דהתו הטר שם לצלות מוח בקרומו. וכ"כ הכרתי ופלתי [ס"י עג ס"ק ג] ותקח יעקב [או"ח ס"ק ז], וכן הביא הדרכי תשובה בשם הבית לחם יהודה ובשם הלוחם הפנים.

אמנם בש"ת תשובה מהאהבה [ס"י פר] הביא תשובה הרבה בעל הנדרע ביודה שאסר בזה, וכן כתוב הפט"ג [מ"ז ס"י סה ס"ק ב] שדן דאפשר שרין הניר בכלל שאיןו מנוקב, וגם הבינת אדם [או"ח ס"ק כו] אסור בזה אף בריעבר, וכ"כ בהגנת יד אפרים בשם בגין העוזר. ועיין דברי תשובה [ס"ק ג] שהביא מהשדי חמד [אסיפות דינים מעlettes ד ס"י ט] שכחბ דמצויה לפרטם שאין לעשות כן.

ב] צלייה בתנור גmaf

ה אחרונים נחלקו אם צליית כבד ובשר צריכה להיעשות גם בתנור שהטיקו אותו וגרפו את הנחלים אך עדין חומו רב [ואפשר לאפות בו פת].

א. הפתחי תשובה [סוס"ק א] הביא מדברי הצל"ח [פסחים דף עד.] שנטה להתייר, אך סיים בצע"ע בזה.

ב. ובשם ש"ת הר הכרמל הביא הפת"ש דמותר, ובהגנת יד אפרים [ס"י עז] האריך להתייר וכחוב דכן משמע בכך' [פסחים דף עה], עי"ש שדנו האם אפשר לצלות את הפה בתנור גmaf, והביאו גזה"כ דילפין מרכזיב צלי אש ב'

פעמים דקפרין דוקא שתהא אש בתנור, ומשמעו שלולי הגזה"כ הרוי זו צלייה מעלה להוציא הבשר מיד דמו.

קנין הלכה

מראei מקומות

וע"ע בדרכי תשובה [ס"ק ג] שהביא שבשו"ת דבר משה הוקל בזה וכון כתוב בכנה"ג. [אמנם ציין שבעל הכהנה"ג עצמו בשוו"ת עלי חי צוחה על מנגה זה שצולין בתנור גروف, וצ"ע]. והוד יורה [ס"י עו בפ"י הארוך ס"ק יא] הביא מדברי הבה"ג והאו"ז שאפשר לצלות גם בתנור גروف ובכל תולדה אש.

איסור דם הכבב

בגמ' [דף קיא]. אמרו לך לשינה שאין לצלות לכתילה כבד ע"ג בשור משא"ב כhalb דמותר לצלות, משום שדם דאוריתא וחלב כhalb [שהוא חלב שחוטה] אין איסרו לענן דין בשר בחלב אלא מדרבנן. ומכאן למדנו חומ' [שם ד"ה רם] שדם הכבב אסור מן התורה [והיינו כשנפלט כל זמן שלא נתבשל], רהא רם שבישלו דרבנן. ומайдך ניסא, עיין תומ' [דף קי: ד"ה בכרא] שכתבו בתוך דבריהם להוכחה שרם הכבב אינו אסור מה תורה, שבגמ' בריתות [דף כא:] כתבו שדם הטחול והלב והכליות אסורים באיסור לאו [ולא כרת], ולא הביאו שם דם הכבב. ולפי פירוש זה בתום' הספק של אבי בגמ' [דף קי:] היה אם רם הכבב שפירש אסור מדרבנן או אינו אסור כלל, וכיון שלא אפשרה הביא נקטין להחמיר בוה.

ו erk טעם שלא יהיה בדם הכבב איסור תורה, כתוב ריש"י [דף קיא: ד"ה ומשום] דהוא משום שהכבב כולל דם, ואעפ"כ התירתו תורה, וא"כ י"ל שנם הדם היוצא ממנו אינו אסור עכ"פ מן התורה.

[והוא דהכבב עצמו שרי אף שככל עיקרו דם כתוב הלבוש שהוא משום שנאמר על הארץ תשפכנו במים, רם שאינו נשפך במים אינו קרי דם, ודם הכבב קירוש הוא, וכותב הפמ"ג דלפי"ז דם היוצא ממנו אסור מה תורה]. והפר"ח [ס"ק ז] נקט שדם כבד דאוריתא עפ"ד דברי תומ' [דף קיא. הנ"ל] והרש"ב"א והר"ן [שם], אמן האיסור והיתר [כלל ה דין י] והתרות חטאת [כלל כד דין י] והש"ד [להלן ס"ק יט] והרש"ל [בתשובה ס"י פר] כתבו שהוא אסור מדרבנן, והובאו דבריהם בפמ"ג [ש"ד ס"ק יד].

ונקט הפמ"ג [שם] דהו ספק אם איסרו דאוריתא או דרבנן, וכותב דנפק"מ בשיש ספק אם נכש הכבב במים או בשאר משקין שיעור מועת לעת, דהו ס"מ בדאוריתא [ספק אولي לא שהה שיעור כבישה ולא נפלט דם אל המים, ואתה"ל נפלט דם אولي אינו אסור מה תורה] וספק אחד בדרבנן, ספק אם נכש ושרי.

ולענין דם שבמפניות הביא הפמ"ג [שם] שבתשיבות שער אפרים [ס"י פח] כתוב דאיסור מה תורה, וכותב שכן משמע מהרא"ש [בسوוגה דף קיא]. וכן כתוב ביד יהודה [פירוש הקוצר ס"ק יד], ולכן בציור הנ"ל של כבד שיש בו ספק אם נכש ה"ז ספק דאוריתא משום דם שבמפניות, ואין להתר אלא כשייש במים שישים נגר דם זה. אמן בספר איסור והיתר [כללטו דין י] ובכנה"ג [הגבוי ס"ק טו] משמע שגם דם שבמפניות אינו אסור אלא מדרבנן.

סעיף א

חולין [דף קו:] אמר ליה אבי לרבי ספרא וכו' עד דף קיא. קראו שני ערבי וחיתוכא לחתת.

הראשונים נחלקו אם מליחה מועילה לכבד בשם שהוא מועילה לשארבשר, או לא. טעם האוסרים משום שיש בכבד ריבוי דם ולכן אין די במליחה להוציא את דמו:

א. שיטת רשי" שאין מליחה מועילה לכבד, ואין לו תקנה להוציאו מידיו דמו אלא בצליתה. וכן שיטת הר"פ והרמב"ם

[פ"ז] ממאכילות אסורת ה"ז-ה"ח והר"ן, דמליחה לא מהגיא לכבד כלל.

קנין הלכה

מראei מקומות

ב. שיטת ר"ת [חומר' דף קי: ד"ה כבדא] דמלילה מועילה לכבד כמו לבשר, ואחרי המלילה מותר לבשל את הכביר בקדירה. ולענין דיעבד נקטו הרמב"ז [דף קי:] והרשב"א [חומר' א' בית ג' שער ג' דף עח:] והטור כשיתר ר"ת. והוסיף ר"ת דמ"מ אין להתרו במלילה גוריא אם לא שיקרעו תחילת שתי ורבו יותר חותכו מלמטה, כדי שלל הדם יוב ממנה.

להלבה: השו"ע לא הביא כלל את דעת ר"ת, אף לא לענין דיעבד,¹ וגם הרמ"א אסר בדיעבד.² והש"ך [ס"ק ט] הביא את דבריו התורת החטא בשם הנש"ד דמ"מ אם טעה המורה והורה כר"ת לא מהדרין עבדא.

קריעת הכביר שתו וערב

גנ"מ [דף קיא]. איתא שהכביר מעון קריעת שתו ורב והנחת החיתוך מלמטה. ונחלקו הראשונים באיזה אופן איירוי:
 א. רשי' [ד"ה וחותוכא] כתוב שהחיתוך נועד לצורך צליית הכביר, ומשמע שאף כאשר אין בדעתו לבשל את הכביר אחר הצליה מ"מ בעי חיתוך. וו גם שיטת הבה"ג המובאת בתום' [שם ד"ה וחיתוכיה].
 ב. חומר' [תנן ל'] נקטו שرك כאשר בא לבשל את הכביר אחר הצליה בעי הכביר חיתוך קודם הצליה, אך אם בא לאוכלו צלי א"צ לחתוכו, והטעם משומש שאם מוצא מן הדם לא יפלט בצליה מ"מ הו"ל דם האבירים שלא פירש.
 ג. ר"ת נקט שהחיתוך נועד כדי שיוכל למלוח את הכביר ואח"כ לבשלו. [כך כתוב הטור בדעת ר"ת].
 ד. הרמב"ם [לפי ביאור הב"י בדרכיו] כתוב שהקריעת של הכביר נוערת לצורך הכשרה ע"י חלמה, ולמואי דלא נהגין בחולתה א"צ קריעת אלא צולה את הכביר כשהוא שלם.

להלבה: השו"ע [כאן] הביא את דעת החומר' שם רצונו לבשל את הכביר אחר צלייתו לצורך לחותכו קודם הצליה, והוסיף ע"ז הרמ"אadam לא חתכו לפני הצליה נוטל הסمفונות לאחר הצליה.
 ובסעיף ג' הביא השו"ע את דבריו הבה"ג, שנם לצלי גוריא בעי חיתוך [וכתיב שם הטעם לחיתוך הוא משומם דם שבسمפונות], והוסיף שם לא חתכו קודם הצליה וחתכנו אח"כ, וכל זה מדברי הבה"ג המובאים בתום', והרמ"א שם נחלק ונקט כתום' דלצלי גוריא אין צורך חיתוך כלל.

ביאורים והערות

1. השו"ע [בתחלת הסעיף] כתוב וזה דלקתחיליה אין לו תקנה לבשל ע"י מלילה עכ"ל. ואין לטעות בלשון זה שלענין דיעבד נקט השו"ע
 ר"ת, אלא לענין דיעבד היקל שהכביד עצמו נאסר אם בישלו, והינו אף בלי מלילה כלל.
 2. וכתיב הפה"ג [מ"ז סוס"ק א] דמ"מ קי"יל כר"ת לחומרא, שם נמלח כבד ושהה שייעור מלילה ואח"כ הודה היטב [באופן שבבשר אמרין דנסתמו נקי הפליטה ואינו פולט עוד ציר] ונפל לציר שיש בו דם, דיש לאסור בזה משומם דלפי ר"ת הועילה המלילה שאין דם בכבד, וממילא הועילה ההדחה שנסתמו נקי הפליטה ותו אין הכביד פולטה, וממילא היא נאסרת מהציר, [משא"כ לפי הראשונים ש החלקו על ר"ת, המלילה לא הועילה ועודין הכביד פולטה דם ואני בולעת]. וזה דלא כהמנחת יעקב [כלל כד דין ב] שכתיב שהכביד אינו נאסר בכיה"ג משומם דפולט ואינו בולע. גם בחחות דעת [חידושים ס"ק ח] כתוב שדין כבד שנפל לציר דין בשר שנפל לציר. אמן החכמת אדם [כלל לד סעיף יב] העתק לדינה את דברי המנחה יעקב.

קנין הלכה

מראei מקומות

טעם שהצריכו לחתוך את הכבד שני וערב קודם הצליה

השי"ע [בסעיף ג] כתוב דלצלי גרידא בעין לחותך את הכבד משום דם שבسمפונות, ואם לא חתכו קודם הצליה חותכו אחריו כן. ומברא שטעם החיתוך הוא כדי להוציא דם שבسمפונות, וכן הוא בדברי הבה"ג [המוכאים בתום' דף קיא]. אמן תום' [שם] נקטו בתחילת דרכיהם שטעם החיתוך הוא משום הכבד עצמו, שאם לא יחתכו חישין שהצליה לא תוצאה את כל דמו, ומטעם זה כתבו תום' שלצלי גרידא לא בעין חיתוך, דעת כמה שלא יצא כל הדם הו"ל דם האברים שלא פירש.³ ולפי שיטת החtos' אפשר דלא בעין חיתוך משום דם שבسمפונות, דיל' שהצליה פולטה כולם משום דצלול הוא, וכן כתוב רע"א בתוג'ה א].

כתב הרמ"א [כאן] שאם לא חתך את הכבד לפני הצליה, גוטל ממנו את הסופונות אחר הקרייה ומעטה רשות לבשלו. ובשו"ת נורע ביהודה [מהדו"ת ס"מ] ובגהנת רע"א הקשו בדברי הרמ"א האלו סותרים למה שכתוב להלן [סעיף ג] שהבא לצלות כבד ולא לבשלו אחריו כן אינו צריך כלל חיתוך, ומהבריו אלו משמע שעילית הכבד מועילה גם לפולטה את הדם הכנום בסופונות. ואם כן נמצא שטעם החיתוך הוא משום הדם שבכבד עצמו שאין צלול כ"ב, וחישין שהוא חלק ממנה לא נפלט בצליה ועתיד הוא להפלט בבישול, וא"כ צ"ע מה תועלת יש בהחטא הסופונות אחר הצליה, והרי עיקר טעם החיתוך הוא משום דם הכבד עצמו.⁴ וחנוך רע"א את דברי הרמ"א [והאיסור וההורר שהוא מקור דברי הרמ"א] בצע"ק.⁵

ביאורים והערות

3. גם בשו"ע משמע לכואורה כתום', שבטעיפ' א הביא דין החיתוך הכבד ולא כתוב דחתום משום דם שבسمפונות, וגם לא כתוב דמהניא נטילת הסופונות אחריו הצליה [פרק הרמ"א כתוב כן], והיינו משום שהשו"ע אירוי לעניין בישול אחר הצליה ובזה י"ל דההיתוך נחוץ גם משום דם שבכבד עצמו. ורק בסעיף ג דואזיל בשיטת הבה"ג שגם לצלי גרידא בעין חיתוך זהה אכן הטעם משום דם שבسمפונות, דלולי דם זה לא היה צריך חיתוך וכטענת התום', הדוח'ל דם האברים שלא פירש [ועיין להלן בסמוך לדברי רע"א].

4. לכואורה יש ליישב את הקושיא על הרמ"א דיל' דסובר הרמ"א שהחשש הוא רק משום דם שבسمפונות, דחישין שהוא הצליה אינה פולטה את כלו ומשתיר ממנו קצת, ולכןן בסעיף ג שאינו בא לבשלו א"צ להוציא הסופונות משום דמי דם האברים שלא פירש. אמן זה אינו, דהנוב"י ורע"א נקטו בפשיטתו שדם שבתוכו הסופונות לא מיקרי דם האברים פירש, וא"כ מדנקט הרמ"א [בסעיף ג] שלצליה גרידא א"צ לחותך הכבד מוכחה דפשיטה אליה דצליה שואבת את כל הדם שבسمפונות, ועל כראחנו לומר שהחיתוך הוא רק משוםבשר הכבד.

5. והנוב"י [שם] כתוב לחדר דיל' שהרמ"א סובר שטעם החיתוך אינו משום דם הכנום בתוך הסופונות וגם לא משום דם הכבד עצמו, אלא משום דם הנבלע בבשר הסופונות עצמן, שזה חישין שאין האש שלולת אם לא יחתכו, ולכןן מהני נטילת הסופונות אחר הצליה, רק משום דם זה שבسمפונות חשוב. וכותב הנוב"י לדיקק זאת בלשון הרמ"א [בסעיף א] שכתוב דאם לא חתכו קודם הצליה נוטל הסופונות, ואמאי לא סגי בקריעת הסופונות ע"מ להוציא את הדם הכנום בתוכם וכלשון השו"ע [בסעיף ג], אלא דחתום משום הדם הבלוע בסופונות. ובספר ברוך טעם כתוב שדברי הנוב"י האלו דחוקים, דהא נקטין דכח האש שואבת את הדם גם מתוך המוח שבתוכו העצמות, ואיך נחשוש שאין שואבת מבשר הסופונות, ולכןן כתוב הברוך טעם דנראה שהרמ"א [בסעיף ג] חוזר בו [משמעות' בסעיף א], והיינו שבדיעבד לא חישין כלל שמא נשאר דם אחר הצליה, וגם כשרוצה לבשל אחר הצליה א"צ להטיסר הסופונות.

ובגוף דיקוקו של הנוב"י ברמ"א שלא כתוב דסגי בקריעת הסופונות אלא כתוב דנותל את הסופונות, עיין ביד יהודה [פירוש הקוצר ס"ק ז] שכותב אכן כן יש להורות, והאריך בזה בפירושו הארוך [ס"ק ב].

קנין הלכה

מראei מקומות

ש"ד ס"ק ב

כתב הש"ך בשם האיסור היותר דסני בחזי צלייתו כדי להתרIOR לבשלו⁶, ובמספר או"ה מבואר רחטעם שהיקל בחזי הצליה הוא משומן שנקט דם כבר אין אסור אלא מדרבנן, והובאו הדברים בפמ"ג [ש"ד ס"ק ב].
עוד הוסיף הפמ"ג לרכואה צ"ע דכיון שהכבד כלו דם ארך יצא כל הדם בחזי צלייתו, והביא בשם הלבוש הטעם משומן שהחזית צלייתו נתקשה הדם ושוב אין יוצא.

והנה לתחילת כבר נתבאר בט"ז [ס"י סט ס"ק ג] דמתוך שאין אלו בקיאין לבן נהנו לצלחות את הבשר עד שתהייבש מבחוץ, אמנם הנפק"מ לעניין דיעבד, שאם צלה את הכבד בחזי צלייתו ואח"כ בישלו שרי אף שלאathyibש מבחוץ?⁷

עשיות נקבים במקום חיתוך שני וערב

הפוסקים נחלקו אם עשיית הרבה נקבים בסכין מהניא בחיתוך שני וערב:

- א. הרמ"א כתב דמהני, וכותב הפר"ח דמשמעו משלונו דאף לתחילת די בנקבים ואף למי שבא לבשלו אחר הצליה.
ונכתב הפר"ח רcen הhalbba דכ"כ גם הא"ה, וכן כתוב המנתה יעקב [כלל כד ס"ק יב], והיינו אף בכבר של בהמה.
- ב. הש"ך [ס"ק ג] והparm"ג [ש"ד ס"ק ג] ותחותות דעת [חדושים ס"ק ג] נקטו שעשית נקבים מהניא רק בדיעבד, והיינו ראם ניקב ואח"כ צלה שרי עכושו לבשלו לתחילת, אבל לתחילת חיתוך בעין חיתוך שני וערב קודם הצליה, וזה גם בכבר של בהמה.
- ג. מהר"ש ביש"ש [פרק כל הבשר סוט"י ג] נקט רבע מקום שהחיתוך מהויב מעיקר הדין לא מהני עשיית נקבים, ולכן הicy דבא לבשל אחר הצליה שבוחה החיתוך מהויב מעיקר הדין אף לפני תום' וחרא"ש [וهرמ"א], לא מהני נקבים, ורק לצלי גירודא לדעת תום' וסייעם דפ"ל רמדינה א"צ חיתוך, מ"מ אם בא להחמיר לעשות חיתוך סני בנקבים.
ועוד כתוב הרש"ל שככל זה אין חילוק בין כבר של עוף לכבר של בהמה.
- ד. וראה להלן בסמוך שיטת הט"ז [ס"ק ב].

ט"ז ס"ק ב

- א] הט"ז מביא בתואורה את דבריו הרש"ל ביש"ש [סוט"י ג] שנחalker על הרמ"א ונקט דין להקל בעשיית נקבים במקום שהחיתוך מהויב מן הדין, ומשמעו דנקט כוותיה לדינא.
- ב] אח"כ כתוב דראוי להחמיר לעשות נקבים גם בכבר של עוף. [יתכן שהכוונה רגם כאשרינו בא לבשלו אחר הצליה רק לצלחות, רבוחה כתוב הייש"ש דרבא להחמיר סני לו בנקבים, יש להחמיר חומרא זו גם בכבר של עוף].
ג] וסייע דבריו מדברי רבינו יונה [המודאים בע" סוף ס"ג] שכחוב דכבר של עוף בעי חיתוך שני וערב, [והוסיף רבינו יונה דכיון

ביאורים והערות

6. כתב הדרכי תשובה [ס"ק ד] בשם ספר ברית מליח לשיעור הצליה הוא שעה, ושיעור חזי צלייה הוא כחצי שעה, וכבר נתפרש כן בפמ"ג [ס"י ע"ו ש"ד סוט"ק יד], זהה כעין דבריו החוז"א [או"ח סי' לו סק"ו] דמשערין שיעור מאכל בן דרостиי לפ" אורך זמן הבישול.

7. ועיין בשוו"ת כתב סופר [יו"ד סי' מב הובא בדרכ"ת ס"ק ד] שכחוב דאי שהש"ך [ס"י ע"ו ס"ק יג] חשש לאסוד בשר שנצלחה רק חזי צלייתו משומן דחישין טמא פירש הדם ממוקם לתוכן החתיכה, מ"מ בכבר אין להחמיר כלל.

מראוי מקומות

שכבר של עופר יש שני חלקים צרי כבבך ממנה בפני עצמו חיתוך שני וערבי, והיינו דס"ל להשוות כבבך של עופר לכבר של בחומה.

ד] עוד הביא את דבריו הטור בשם בעל העיטור שהמנג' להקל בכבר של עופר טפי מכבר של בחומה, וכתרב המתז"ז טעם לווה דהא חותכין את המורה מן המכבר קודם הצליה, וחיתוך וזה מועיל בכבר של עופר, אך בשל בחומה לא מהני כ"ב חיתוך המורה כיון שיש שיעור גדול בין חתיכת המורה לשאר המכבר. [יל"ע אם כוונתו דיש מרחק וחפרש בין המורה לכבר, זהה לכארוחה צ"ב דהא חותק עם המורה גם חתיכת המורה מן המכבר כմבוואר ברמ"א, ואולי כוונתו דכיוון שכבר של בחומה הוא גדול מאד לכן לא מהני חיתוך מועט שחותך מבשוו עם המורה].

ה] לבסוף הביא את דבריו הטור שכותב דראוי לנקוב כבבך של עופר לחומרא. ופירוש בדבריו רק לצלות את המכבר מבלי לבשלו שבזה חיתוך הוא רק לחומרא, דבזה בכבר של עופר מקלין לפיה המנג' ודי לנקב בסכין, משא"כ כצולחה ע"מ לבשל בעין דוקא חיתוך שני וערבי ולא סני בנקיבת סכין.

והוללה מכל זה לדינא שהטז"ז מחייב כהורש"ל דהבא לבשל את המכבר אחר הצליה צרי מן הדין לחותכו שני וערבי קודם הצליה אף בכבר של עופר, ואם לא בא לבשלו ורק לצלותו בזה סני בעשיית נקבים. עוד נראה מהטז"ז שנם נטילת המורה עם חתיכת המורה מן המכבר אינה מועילה לכתילה, שהרי ממשמע דבריו שבכל גווני היו נטולין המורה ואפ"ה הציריך חיתוך שני וערבי בין בבחומה ובין בעופר. וראה להלן מה נקבען לדינא.

נטילת המורה

כתב הרמ"א דגם נטילת המורה עם חתיכת בשר מן המכבר מהני חיתוך שני וערבי, משום דאפשר לדם לווב מקום החתקה. וכותב הש"ך [ס"ק ג] ממשמע מהתורת חטאת שווה מועיל אף לכתילה, אף כשהוא לבשל אחר הצליה. והטז"ז [ס"ק ב] חילק בזה בין כבבך של עופר לכבר של בחומה וכמוואר לעיל [בסמוך], ממשמע בדבריו שגם בעופר בתחילת לכתילה דוקא חיתוך שני וערבי.

לחלבה: כתוב הפמ"ג רבעוף נוהגין כהרמ"א דאף לכתילה מהני חיתוך המורה אף כשבא לבשל אחר הצליה, ובבחומה אין די בנטילת המורה ובعين דוקא חיתוך שני וערבי, וכן כתוב החווות דעת [חוידושים ס"ק ד]. והדרבי תשובה הביא בשם ספר ראש פינה שנם בכבר של עופר יש לנוהג לכתילה כרבינו יונה לחותכו שני וערבי וכדברי הרש"ל.

הרחת כבב שנצלה

כתב הרמ"א ז"ל וכשבא לבשלו אחר הצליה ידיחנה תחילת אחר הצליה קודם הבישול, מיהו אם לא הריחה ובשלחה כך מותר עפ"ל.

מקור הדין בב"י בסוף הסימן [ד"ה כתוב עוד שם המרדכי] בשם הרabi"ה. והביא הב"י בשם המהרי"ל ב' טעמים להדחה זו: א] מפני המלה הנדרבק בו.

ב] יש לחוש למראית העין שיתאדים הבשר, והכוונה בזה דכאשר יבשל את המכבר אח"כ עם בשר אחר יתאדים הבשר מכח המוחל הרובוק בכבר מבחוץ אשר נראה כדם. והביא הש"ך את שני הטעמים.

וננה מלשון היב"י והרמ"א נראה דלא הצורך הדחפה אלא כאשר בא לבשלו אחרי הצליה, אך אם רוצה לאוכלו צלי א"צ להריחו.

מראוי מקומות

ובט"ז [פומ"ב א] ממשמע באמ' משה המורה והורה בר"מ וכבר נזכר הבהיר שהי' וורב וואלה סמכוון יוליו' לבשלו משופה⁹.

ש"ד ס"כ ח

כתב הש"ך [בסוף דבריו] בשם התורת חטאת דף שהקדירה שנותבשל בה הכבד נאסורה וכן הימים,¹⁰ מ"מ אם נתנו את הכבד בקדירה אינה נאסורה. והמנהג יעקב חמה ע"ז דהא כשביערו את הכבד עם הימים אל הקערה תיאמר מהמתה העירוי, עירוי אוסר בכ"ק, ועוד דכבד הוא דבר גוש והש"ך החמיר [בסוף קה ס"ק ח] שדבר גוש מבליין. אמנם אם נמלח הכבד תחילת באופן שלפי ר"ת וסיטותו הכל מותר, כתוב המני"י דיש להתריר את הקערה.
ועוד כתוב הפמ"ג לאפשר דמייר בעירוי שנפек הקילוח, ואף שבמי" קה [ס"ק ח] צידד הש"ך דאוסר, הכא התריר [אולי כוונתו] במלאח ובציווף שיטת ר"ת.
והיד יהודה [פ"י הকצר ס"ק ג] העמיד את דברי הთוי"ח הנ"ל בשונית הכבד בקדירה כשהוא יבש, דבאופן זה מקילין שאין האיסור שחזר ונבלע בכבד אוסר את הקערה. וסיים היד יהודה דמ"מ לעניין מעשה צ"ע אם להקל ביוון שהרמא"א השमיט את ההיתר של הקערה.

כבר שנתבשל לבד בקדירה

בגמ' [דף קי]: הוכאה המשנה [פ"י דתורות מ"א] שהכבד אסור ואינו נאסר, והיו שאמ' בישל כבד בקדירה אין הוא נאסר, וכן חוששים שהוא בזמן הבישול נפלט דם מהכבד וחור ונבעל בו, והטעם משומש בכבד ריבוי דם ואידי דעתך למייפלט לא בעל.

三

8. ועינן חותות דעתה [ס'ק ב] שכותב הדעתם השני של מראית העין שירק בביישול ולא בצליה, אך הטעם הראשון שהמלח הדבוק בכבד בלוע מדם שירק גם כשבא לאכלו צלי. והרמ"א כאן אויל לפפי הטעם של מראית העין ולכון האrisk הרחיה ורק כשבא לבשל, אמן לדינה האrisk הרמ"א [בpsi ע"ז ס'ב] גם לצלי.

הזהר את גלן, ואביה העזען בן אביה הצעיר עלה ארצה ושהה שם במשך שנים רבות. עיינש בט"ז [סוס"ק א] שהקשה על לשון הטור שכתב ב"פ דורי בדיעבד, בכבר שנחתק ונמלח ונתבשל, ובכבר שנתבשל בפ"ע, והרי בנתבשל בפ"ע שרין בדיעבד אף بلا נמלח כלל. [ותחירץ דבנמלח שרין אף לבשו לכתהילה אם המורה טעה והורה כר"ת]. ולכארוה עיקר קושיתו צ"ע דבנחתק ונמלח שרין בדיעבד גם את הבשר והקדירה שנתבשלו עמו דהטור סמרק בדיעבד על שיטת ר"ת, ואילו בנתבשל בלבד רק הכבד שרוי והקדירה והם אסורים. ועיין פמ"ג [מ"ז ס"ק א] שכתב דהט"ז ההין בלשון הטור דגם מש"כ לסמור בדיעבד על שיטת ר"ת בנמלח הינו בנתבשל לבדו, ולכן הוקשה לו שבאופן זה אף בליל מליחה שרוי בדיעבד.

10. ואם יש במקומות שישים כנגד הכלב אין נאסרין, אמן אף אם הוסיף בכוונה עד שישים כדי שלא יאסרו המים, כתב היד היהודית [פי] הקוצר ס'ק י' דהוי מבטל איסור לכתילה כיון שכונתו בהוספה זו כדי לבטל את הדם.

קנין הלכה

מראei מקומות

והרמב"ם והרי"ף פסקו שהכבד נאסר, וכותב הרמב"ם בפיהם"ש [שם] שלא קייל' לכך משנה כיון שרק ר' יוחנן בן נורי אמר זאת, והכמים פלגי וסוברים שהכבד נאסר.

השו"ע חשש לכתילה לדעת הרי"ף והרמב"ם ובדיעד לא אסר, והרמ"א אסר גם דייעדר.¹¹
וכותב בתורת חמתא שטעם הרמ"א הוא עפ"י המבוואר בהגנת סמ"ק דבגמ" נחלקו תנאים ואיכא מ"ד דשלוק [פי' מבושל הרבה]

נאסר, ואין אנו בקיין בין שלוק למבושל.¹²

והרש"ל כתוב להקל בויה בדייעדר.¹³

ביאורים והערות

11. ובפוסקים מצינו טעמים נוספים להא דאסור לכתילה: א] הט"ז [ס"ק ג] כתוב דהוא משום חשש הסמ"ק שאין אנו בקיין בין מבושל לשולק, אך בהגנת יד שאל תהמה דזה טעם לאסור דייעדר ולא רק לכתילה. ב] הפמ"ג [מ"ז ס"ק ג] כתוב טעם נוסף דכל עיקר המשנה דכבד איןנו אסור אלא מדרבנן. ג] עוד כתוב המנהת יעקב [כלל כד ס"ק א] דכיוון שהחروفט נאסר בעי הכבד הדחה, וחישין שמא ישכח ויאכלו בלי הדחה. [והו סוף דברן שיש ברוטב שישים נגד הכבד מ"מ בעי הדחה, שאלא"כ נמצא שטומך לכתילה על ביטול האיסור ואין מבטלין איסור לכתילה].

12. וכותב הפמ"ג [מ"ז ס"ק ב] דיש נפק"מ בטעם הא אסור כבד שנחבש בפ"ע לעניין כבד שנכבש מעל"ע במשקין או שנכבש בziej בשיעור שייתנו על האור וירתייה,adam החחש הוא שמא הבישול גינע לידי שליקה, נקט הפמ"ג דין זה שיקן בכבודו ואין הכבד נאסר, אך אם חשו של הרמ"א היה משום שיטת הרי"ף והרמב"ם שהכבד בולע א"כ גם בכביישה יש לחוש. ולמאי שנクトו הט"ז והש"ך שהטעם משום חשש שליקה לכארה אין לחוש בכביישה].

13. תוספת עיון

כבד שנכבש מעט לעת במים האם מהニア לו צלייה

כתב הרמ"א דנוגין לאסור כבד שנחבש לבדו בקדירה, והיינו דאף שמדינה שרי שהכבד אסור ואין נאסר, מ"מ חששו למוש"כ הסמ"ק דין אנו בקיין בין מבושל לבין שלוק הרבה.

ונחלקו גדולי האחرونים מה הדיון בכבד שנכבש במקומות מעט לעת:

א] בשוו"ת חזות יאיר ובשו"ת צמח צדק [ס"י קכא] אסרו בזה לכבותם כמבושל, והובאו דבריהם בפתחי תשובה [ס"ק ד],
וכותב הצע"צ הטעם משום דאפשר שכבוש עדיף משלוק כיון שהוא יותר מעל"ע. גם במנחת יעקב [כלל כבאות ב], ובשו"ת
באר עشك [ס"י מו] ובשו"ת נחלת שבעה [ס"י נה] אסרו בזה, והובאו דבריהם בדרכי תשובה [ס"ק לג].

ב] והפר"ח [ס"ק ט] התיר, דאף בנחבש מותר מן הדיון וכ"ש בכבוש שהוא פחוות מבושל. וכן כתוב בשוו"ת שערין אפרים ובסורת ופלתי, וגם בהגנת יד אפרים הביא את דעת המקילים, וכ"כ החחות דעת [בחידושים ס"ק ח] והיד יהודה [פי' הארוך ס"ק ז].

ג] הפרי מגדים סי' סט [ש"ד ס"ק ס] הביא את דעת הצע"צ והמנהג"י שאסרו, וכןן [ש"ד ס"ק יד] כתוב שנידון זה הויספק. ושם [ס"ק יי] הביא את דעת הפר"ח והכו"פ' שהקלו, וכותב להקל בשעת הצורך אף בלי צירוף ספק נוספת.

כשהיו במים שישים כנגד הכאב

כתב המנהת יעקב [כלל כד ס"ק ז] דאם היו במים שישים כנגד הכאב יש להתир לנ"ע, שהרי אפילו בבשר שנחבש בלי מליחה והיו שישים נגד הבשר שרי מעיקר הדיון, ורק מלחמת חומרא אסור הרמ"א, והכא בכבוש יש להתיר. ועיין פמ"ג [ש"ד ס"ק כג] שהביא את דברי המנהג"י האלו והו סוף דאפשר שכאפען וזה שיש שישים יהא מותר גם לבשל אחר הצליה.

כבד שנכבש בziej בשיעור שייתנו על האור וירתייה

כתב המנהת יעקב [כלל כד ס"ק ב] שאם לא נכבש הכאב שייעור מעט לעת [שבזה החמיר המנהג"י וכונ"ל] אלא נכבש בziej בשיעור שייתנו על האור וירתייה יש להסתפק אם לא אסור, כיון שכבוש בziej אינו למורי כמבושל, ומ"מ סימן שאין להתיר כי"ז שלא נתרפרש כן באחד מהפוסקים.

בישול אחר הצליה בכבד שנכבש

כתב בהגנת חת"ס [הובא בדרכי תשובה ס"ק לג] דאף להמתירם בכבוש היינו דוקא לצלוי גרידא, ולא לבישול אחר הצליה,

קנין הלכה

מראei מקומות

ש"ד ס"ק ט

הש"ך מביא את דברי הריש"ל שכחוב לחלק בין כבד שנתבשל במים לבין גרידא דעת הריש"ל להקל בדיעבד דין הכבד נאסר, אך בנהבשל עם בשר נעשה הבשר נבלעה והשמנוניות חונית ונבלעת בכבד ואסרוו. ותמה הש"ך רנחי שהכבד בולע מהשמנוניות מ"מ הדם אינו חזר ונבלע בו, ולא שיק' לומר bahwa חנ"ג דין הנאסר אסור במקום שהאיסור אינו יכול לילך.

וכתבו הכרתי ופלתי {ס"ק א} והപמ"ג [ש"ד ס"ק טו] דכוונת הריש"ל שמרוב השמנוניות הנבלעת בכבד נבלע מעט דם עמה, וכך שפיר אמרין בזה חנ"ג, משא"כ בבישול במים דעתם הדם שכבד אינו נבלע עם המים.¹⁴

סעיף ב'

גמ' דף קיא. רב הונא חלטי ליה [פי' לכבד] בחלא, רב נחמן חלטי ליה ברותחין. גמ' פסחים דף ערד: אמר ליה מר בר אמייר וכו' עד דף עה. הכא ליתא לקויהה דפира בעיניה.

בגמ' [הנ"ל] מבואר שבזמנן הגמ' שהיה בקיין בחולטה היו חולטין את הכבד בין בחומיין ובין ברותחין, ולגבי בשור איתא [בגמ'] פסחים] דהיו חולטין בשור בחומיין, ומובואר בב"י דבשר שנייני מכבר, ואין חולטה רותחין מועילה לו רק חוליטה חמויין.

והביא הטור את דעת הרשב"א דבעין שינקב ויוציא את מזרקי הדם דין חוליטה מועילה להם, וגם הרמב"ם הביא בדיון חוליטה רביעין שיחתכנו ויהלטנו.¹⁵

ביאורים והערות

דכיוון שנכחש הכבד מאן לימה לנ' שהחצליה פעללה את פעולתה להוציא כל הדם.

14. תוספת עין

האם הכבד המתבשל עם בשר בולע משמנוניות הבשר

הראשונים נחלקו בדברי המשנה בתורותות שהכבד אינו נאסר:

א] רשיי חולין [דף קיא]. ד"ה משומן נקט שדין זה נאמר גם לגבי כבד שנתבשל עם בשר טריפה, שאינה נאסרת מחמתו משומן שהכבד טרוד לפלוט דם ואני בולע את טעם הטריפה.

ב] הר"ן [שם דף לט]. נקט שرك לגבי דם אמרו במשנה שאין הכבד בולע, ולכן אם נתבשלה בפ"ע ופלטה דם אינה חוזרת ובבלעת, וכן אם נתבשלו עם בשר כשר שלא נמלת אינה נאסרת מהדם שם, אבל הכבד בולע טעם ושמונוניות בשור שנתבשל עמה.

ועיין ש"ך [ש"ק ט] במה שהביא בשם הריש"ל [זיווגה להלן], ומובואר שהריש"ל נקט כהר"ן שהכבד בולע משמנוניות הבשר שנתבשל עמה, והש"ך לא נחלק על הריש"ל בנקודה זו. וגם בט"ז [ש"ק א] מבואר שהכבד בולע שמנוניות בשור שנתבשל עמו, ועיין פמ"ג [מ"ז ס"ק א] שציין דזה לדלא כרשיי הנ"ל.

והביא הפמ"ג [שם] דהכרתי ופלתי [ש"ק ב] הביא שזו ספק ביישומי, עבי ר' זира שלקו בחלב מהו, ולא איפשיטה ונקטינן לחומרה. [אמנם כתב הפמ"ג שאין לעשותה מספק זה ס"ס, כגון בספק אם נפל דבר אישור ע"ג כבד הנצלה אצל האור, דלא עבדין ס"ס מזה, ולא פירוש הפמ"ג טumo, ואולי הו ספק חסרון ידיעה].

ואף שהחוות דעת [סוס"ק ז] כתוב לדוחות שאין הספק של היירושלמי בנידון של בליעה ופליטה אלא בהלכות בשור בחלב, דכיוון שהכבד כולו דם, ואין דין בשר בחלב בדם עם חלב, שהוא גם כבד עם חלב לא נאסר. אולם בהגחות אמרי ברוך תהה לדפ"ז אין ספק זה שיק' כלל לטוגיא דתרומות שעוסקת בדיוני בליעות ופליטות, ועוד ציין בספר הרוקח [ס"י תהה] שפירש להדייא שהספק הוא אם הכבד בולע את הדם].

15. ועיין ב"י [לעיל סעיף א] שכחוב שהרמב"ם פירש דמה שאמרו בגמ' לחזור הכבד שתי ערב היינו לצורך חוליטה.

קנין הלכה

מראei מקומות

דין חיליטה - ש"ך ס"כ י

הש"ע פסק דבידיuder מותר לאכול בשור שהוכשר ע"י חיליטה [והינו שאם נתבשל לאחר החלטה מבלי שנמלח מותר לאוכלו], והרמ"א אינו חולק בזאת.

והש"ך [ס"ק י] הביא שהתוורת חטאת כתוב שאין לסfork על חיליטה בכבר אף בידיuder, וכן נקט הש"ך להלכה. והקשה הש"ך מס' טו [ס"ו] דמותר לחלוט בשור בחומיין, וכותב הרמ"א דהאידנא שאין אנו בקיין בחיליטה אין לעשות כן לכתיהלה, ובידיuder מותר, ולמה בנ"ד לא כתוב הרמ"א להתריר דיבער.

וכותב הש"ך ב' תירוזים:

א. כבד גרע מבשר, כוון שיש בו ריבוי דם. ולפי תירוז זה נמצא שלעןין בשור סמכין בידיuder על חיליטה אף אם לא נמלח הבשר ורק נחלת ונתבשל.¹⁶

ב. כוונות הרמ"א [ס"י טו] רק לומר שהחלטה אינה מזיקה, דאף אחרי שהלט את הבשר ניתר הוא ע"י מליחה, ולא נתוכנו לומר שהחלטה תועיל בלי מליחה. ואין חילוק בין בשור לכבד, אלא בשניהם אין ההחלטה מוקחת אך צריך למלאה את הבשר אחרי ההחלטה. והמנחת יעקב [כלול כד ס"ק ט] הסכים לתירוזו השני של הש"ך בכו�ר דברי התוורת חטאת, אמן לענין רינא כתוב שאפשר בידיuder סמכין אחילטה משום דרך סתימת הרמ"א, והנינה בצע. והחוות דעתה [חוודושים ס"ק ט] הביא דהש"ך בשם התו"ח אסר אף בידיuder, ונראה מזה שנקט בתירוזו השני דאם נחלת ונתבשללה אסורה [אך יתכן שככל לצלות אחריו ההחלטה].

ועיין ביד יהודה [פ"י הארוך ס"ק ו] שנקט ג"כ שאם הטלתו את הכבד ברותחין והוציאוו מיד שרי לצלותו שאין ההחלטה מזיקה, אך אם נתבשל הכבד בלי מליחה על סfork ההחלטה אסור אף בידיuder.

חיליטה ברותחין לחולה שיש בו סבנה

עיין ש"ת שבט הלווי [ח"ב ס"י כו] שנשאל בחולה שיש בו סכנה שאסרו עליו לאכול בשור שנמלח, וגם אסרו עליו לאכול בשץ, האם יש עצה להכשיר לו בשור. והאריך להביא כמה ראשונים [רש"א בתו"ה א, רימ"ב א דף גג, רבינו ירוחם ואורחות חיים] שמכואר בהם שחלטה ברותחין מהניא מעיקר הדין גם בכשר ולא רק בכבר, ודלא כה"ב שכתב שרק בכבר מצינו החלטה ברותחין ולא בכשר. וכותב דבמוקם חול' מסוכן כוה יש לסfork על המקלין האלו. וגם דין בסתוורת דברי הרמ"א אם גם בידיuder סמכין על חיליטה, והביא את תירוזו הש"ך שהובאו לעיל, ומפיק שבמוקם חול' שיש בו סכנה יש לראות זאת בידיuder ולהקל, דין שיטת הרחק גדול מזה, אך חילילה להקל במקומות אחרים. וציין לבנה ג' שהחלטה נעשית ע"י שירות המים עד דסליק עמודא, וישליך נחה אחר, ושוב ימתין עד דסליק עמודא וישליך נחה שני וכו'.

סעיף ג'

עיקרו של סעיף זה הוא מחלוקת ר"י ובה"ג, שදעת הבה"ג שוגם לצלי גרידא בעין חיתוך שתי וערב, וכן פסק הש"ע והטעם משום דם שבسمפנות. ודעת ר"י שרק אם כוונתו לבשל את הכבד אחר הצליה צריך להוויכו קורם הצליה [ומטעם החיתוך משום דם שבכבר עצמו], אך לצלי גרידא א"צ חיתוך וכן פסק הרמ"א. ונחבאר כל זה לעיל [סעיף א'] בארכות.

ועיין פמ"ג [מ"ז ס"ק ה] שהביא את דברי הפה"ח שכתב בדעת הש"ע שלצלי גרידא בלי בישול ר"י בהזition שתו או ערבות, דסני

קנין הלכה

מראוי מקומות

ולוה לדם שבמפענות, ולכישול אחר הצל' בעי חיתוך שני וערב, דחיתוך זה הוא משום הדם שבכבר עצמו. וכותב הפמ"ג דוחו לדעת השׁו"ע אבל אנו נוקטים כהרמ"א לצל' גרידא א"צ חיתוך כלל, ולכישול אחר הצל' בעין חיתוך שני וערב, ובעוף סגי בנטילת המורה [עם גונדים והקנקנות וקצת מבשר הכרבר].

וכותב היד יהודה [פ' הקצר ס'ק ט] שם צלו את הבשר ללא חיתוך כדין וeah"כ בישלו יש לאסור אף דעתך, [וכותב דף השו"ע בסעיף א) שהTier בדין, בכבר שנתבשל לבדו אסור, דהיינו שנצלה נתקשהותו אינו פולט הרבה וחישון שפולט מעט דם שנשאר בו חומר ובולעו].

סעיף ד

גמ' דפ' קיא. אהתר כבדא עילויبشرא וכו' עד ע"ב דמא דכברדא קפי.

בגמ' מבואר שהטעם דכברא עילוי בשרא שרי בדיעבד הוא משומש שדם מישר�� שרייך [ואין סומכין על טעם זה אלא בדיעבר ולא לכתיהלה]. והש"ך [ס"ק יב] הביא את דברי תום' בחולין [רפ' קיא. ד"ה דמא] שכתבו דמה שלא הובא בגמ' הטעם של כבולעו כך פולטו, והוא משומש שכבר ייש ריבוי דם ולא אמרין בו דכבולעו כך פולטו. ותמה הש"ך על הלבוש שהעתיק את הטעם של דכבולעו כך פולטו.

ועין ביד יהודה [פ' הארוך ס'ק ז] שכח דברי תום' [היל'] משמע שאף בדייעבר לא אמרין כבר סברא ורכובלו ערך פולטו. אמנם ה比亚 שבתום' [פמחים דף ע. מבוואר רוגם כבר שיכא סברא ורכבכ' פ' לעניין דיעבר, וכותב דרך כתבו הרבה פוסקים. ולכן לעניין רנייא כרב היר יהודה [פ' הקוצר ס'ק יט] שבדיעבר נקטין גם את הטעם של כבולעו ערך פולטו, ובמקום שלא שיך הטעם דמיישך שיריך כגון במוליתא [פירושו שנתן בהור עוף בשר וכבד וצלאן יחיד] מהנייא בדייעבר סברא דכבכ' פ.

צלילת כבד שנמלח מע"ג בשר

כתב הרם"א דשרי לכתהילה לצלות כבד שنمלה כשהוא מעלה, דכיון שنمלהתו אין בו כ"ב הרבה דם ולא אסור בוה, וכותב בנקודות הכספי דה"ה דשריא לכתהילה לצלות כבד שنمלה ע"ג בשר שמלת, וכן נקטו המנהה יעקב [כלל כד] והපמ"ג [ש"ד ס"ק יד].

ט"ז ס"ק ו - ש"ד ס"ק יד

הטז' מנסה איך שרי לצלות כבר שנמלח מתחת בשר שלא נמלח, והרי לפי ר'ת מליחת הכרבר הועילה לפולות כל דמו וא'כ יש לחוש שהרב המתו מהבשר שלא נמלח אסור את הכרבר.

ועיין פמ"ג [מ"ז ס"ק ו] דמשמע שחשיבות הטעין אינה לאסורה את הכבד אף בדיעבד רק לאסורה לכתילה [וכמי"כ הרם"א להלן (הו"ה חי' עז) בלכחילה איז לאלהם ריבער שילא ומלה צו"ז ברישו יומלה]

והש"ך [ס"ק יד] מביא מהתו' [פסחים דף עד. ד"ה כבולהו] שכתבו להדריא דורי לצלות כבר שנמלח אף כשהוא בתוך הבהמה הנצלה, וחטעם משום דכבולעו כך פולטו, [ואף שלכתחוללה אסר הרמ"א (בסוף ס"ז), כתוב הש"ך דהכא שלפי הפסיקים בחולקים על ר"ב לא הווילקה המלוכה לררב מודעינו יש בו גם מחלוקת אף לרוחהילך]

והפר"מ [פ"ב יד] בחר כהש"ר וכ"כ הפט"ג וכ"כ היד יהודה [פ"י הבא ר"ג ב']

קנין הלכה

מראei מקומות

סעיף ה'

מקור הדין בריש"א [תורת הבית הארוך בית ג' שער ג' דף עדר:] ובשם ר' רה. והטעם דכש שנהבואר בוגם' שאין לצלות לכתילה כבד ע"ג בשר שמתוך ריבוי דמו חישין שהוא יבלע בבשר, כן אסור לנחתלה למולח כבד ע"ג בשר דמליח כוותה רצלי¹⁷.

המנח שלא למולח הכבד כלל

כתב הרמ"א שנגנו שלא למולח הכבד כלל, והביאו הטע"ז [ס"ק ז] והש"ך [ס"ק טז] ב מעטים לمنהג זה:
 א] בשם המהרי"ל שהחש וחורה ומלעה את הדם שנפלט ע"י המלחמה. [ופירש הפמ"ג (מ"ז ס"ק ז) דהינו דחישין שהוא האש תבלע לתוכו את הדם, והינו שאין זה אלא חשש לנחתלה, ולענן ריעבר מקלין מושם שהחש שואבת אליה את הדם].
 ב] טעם אחר כתוב הב"י דהוא כדי שיהא היכר, שלא יטעו לבשל את הכבד אחר המלחמה בלי צליה כשר בשר, ועלולים לבשלו עם בשר אחר וייסר הבשר ההווא.

כבד שנמלח עם העוף

כתב הרמ"א ד"א שאם נמלח הכבד בעודו דבק עוף צריך לקלוף מן העוף במקום המגע של הכבד, ואיןו מן הדין אלא חומרא.
 ועיין ש"ך [ס"ק יז] שכabb דמה שהחמירו במלחמה הוא דוקא בכבד דבק עוף [ולהלא סעיף ו' יבואר בש"ך (ס"ק ב') שלענין כבד שנצלחה בתוך העוף מחומרין לקלוף מן העוף אף אם הכבד אינו דבק לעוף].

ביאורים והערות

17. תוספת עין

עיין פמ"ג [ש"ד ס"ק טו] שכabb כמה חילוקי דיןים בכבד שנמלח:

א. כבד שנמלח ושזה כשייעור זמן מליחה, ואח"כ הודה ושוב נמלח פעמייניה והונח ע"ג בשר שנמלח והווח, יש להסתפק אם נאסר הבשר שלמטה. האם אמרין דהוי כמו בשר רגיל שנמלח מע"ג בשר שנמלח והווח שנאסר הבשר התחתון וככלעיל [ס"י ע"ז], או דמצרפיין כאן ב' סברות להקל: א] שיטת ר"ת שמיליחה מהניא לכבד, ולפי דבריו המלחמה הראשונה פلتה מהכבד את כל דמו ושוב אינו פולט דם. ב] שיטת הסוברים שהדחה אינה סותמת את נקי הפליטה, ולשיטתו הבשר התחתון עדין פולט ציר ואיידי דפליט ציר לא בלע דם הזוב מהכבד, והניח בצע"ע.

ב. כבד שנמלח ושזה כשייעור זמן מליחה ולא הווח מליחתו, והונח עכשו תחתיו בשר שנמלח והווח, בזה ישנים ב' היצירופים שבדין הקודם ונוסף צירוף נוסף, ד"י"א שאחרי שייעור זמן מליחה תשש כה המלח ושוב אינו פולט, ובזה כתוב הפמ"ג דיש להקל אף בלי הפסד מרובה.

ג. כבד שנמלח בלי הדחה קמיהה ושזה כשייעור זמן מליחה, דין המנתה יעקב [כלל כד ס"ק כ] להתייר לצלי [דאינו כבש שנמלח בלי הדחה קמיהה ושזה שייעור מליחה שנחtabar ברמ"א (ס"י ע"ז ס"ב) דנאסר אף לצלי], והטעם משומם דיש לצרף את הסברא שכבד אינו בולע, ולמעשה הניח בצע"ע, והפמ"ג הביא את דבריו בש"ד [סוט"ק טז], ובס"ק יט כתוב הפמ"ג דמשמע באיסור והיתור [כלל טז דין יב] שדינו כשר ואסור אף לצלי.

ד. כבד שנמלח ושזה שייעור זמן מליחה והווח ואח"כ נפל לציר עיין לעיל [סעיף א הערת 2] שהבאנו שנחאלקו בזה הפסיקים: א] המנתה יעקב [כלל כד ס"ק ב] התיר, דיש לצרף את הסברא שכבד אינו בולע אף ע"י בישול וכ"ש בנפילה לציר [ואף אם יבלע פלוט בצליה אגב דם וציר], והביא דבריו החכמת אדם [כלל לד סעיף יב].

ב] הפמ"ג [מ"ז סוף ס"ק א] והחותות דעת [חדושים ס"ק ג] כתבו לאסורה, דלחומרא נקטין קר"ת שהמלחמה פلتה מהכבד את כל הדם.

ה. כבד שהה ג' ימים בלי מליחה מהניא לו צליה כמו בשר שהה ג' ימים בלי מליחה, כ"כ בדרכ"ת [ס"ק לג] בשם תשובה זרע אמרת.

קנין הלכה

מראei מקומות

וכתב הפמ"ג [ש"ד ס"ק ז] דאף שלגבי לב שנמלח בתוך העוף החמירו [בסי' עב] לקלוף סביו אף בשאיינו דבוק, התם חמור טפי מושום שיש דם בעין בתוך הלב, משא"כ בכבר.¹⁸

הרחת כבד לאחר הצליה

כתב הרמ"א נהגו להריח כל כבד אחר צלייתו מושום דם הדבוק בו. ולעיל [סוף סעיף א] כתוב הרמ"א דרך אם בא לבשלו אחר הצליה נהגו להריחו קודם הבישול, ועיין מה שכתבנו שם.

פעוף 1

מקור הדיון של השו"ע במרדכי [ס"י תש] ובטור, והטעם להיזיר בנמצא הכבדר בעוף שנמלחה שלם הוא מושום דאמירין כבוליעו כך פולטו, דאף שבזמן הצליה פולט הכבדר דם לתוכו חלל העוף, דם זה נבלע בעוף וחוזר ויוצא ממנו ע"י כה האש השואב את הדם.¹⁹

ומבוואר מהשו"ע שגם במקרה שיש בו ריבוי דם היוצא לנבי דם היוצא ממניו דכבוליעו כך פולטו [עכ"פ בריעבר], ומכואן הוכיח הש"ך [להלן ס"ק כג] שלא קייל כתום' [דף קיא]. ר"ה דמאי שהובאו בש"ך [ס"ק יב] שכחטו שכרכם הנוטף מהכבדר על הבשר בזמן הצליה לא אמריין כבוליעו כך פולטו.

בדברי הרמ"א דיש אמורים לקלוף מעט סביב הכבדר

כתב הרמ"א ד"י"א לקלוף מעט מהעוף סביב מקום מגנו בכבד, ואין אלא חומרא. וכתב הש"ך [ס"ק כ] דאף כשאין הכבדר דבוק בעוף הצריכו קליפה לחומרא [משא"כ לעיל (סעיף ה) בעוף שנמלח עם הכבדר שבתוכו שלא הצריכו קליפה אלא אם הכבדר היה דבוק בעוף, כאמור שם ברמ"א].

וכתב הש"ך [ס"ק כא] בשם התו"ח שאם כבר נתבשל העוף אחר הצליה א"צ לקלוף, וכתב הפמ"ג הטעם כדי שלא יטעו להתרIOR ע"י קלוף אחר הבישול גם במקום שהקליפה היא מדינה, [דא לא מהני הקילוף אם אין שישים כנגד הקליפה והכל נאסר].

עוף שנמלח ונtabשל ונמצא בו הכבדר, נאסר

הרמ"א מביא בזה דין דבוק [ומקורו בב"י בשם הראבי"ה] והיינו דאם הכבדר היה דבוק בעוף בזמן הבישול נאסר העוף מדין חנ"ג,

↔ ביאורים והערות ↔

18. תוספת עיון

עיין הגדת דגול מרובה שדין במקורה שנמלח כבד ע"ג העוף באופן שלא שייכת הסברא של מישrik [כגון שיש גומות בבשר העוף, אין אם הכבדר בתוך חלל העוף], דלפי Tosfot' [דף קיא]. המובא בש"ך להלן ס"ק כג] לא אמריין סברא דכבוליעו כך פולטו בכבד הנמלחה מעלبشر, האם ה"ג לא אמריין סברא זו במילicha שgam היא מוציאיה ריבוי דם לפי רית וא"כ יאסר העוף בכח"ג, או דילמא במילicha לא מהMRIין את סברת Tosf. ואומרים כבוליעו כך פולטו. ושוב מצא בפרק"ח [ס"ק יב] שהყיל אמריין כבוליעו כך פולטו אף בצליל [ט"ס בדוגמא' מש"כ שהפרק"ח היקל במילicha], אמן דברי הדגם"ר לכארה צ"ע דהא הש"ך עצמו [לקמן ס"ק כג] כתוב דאנן קייל' כבוליעו כך פולטו גם בכבד שנמלחו בתוך העוף וכשהשוו"ע [בסעיף ז].

19. והנה כבד זה לא נעשה בו חיתוך שני וערב לפני הצליה, [שהרי לא ידע שהוא נמצא בתוך העוף כדבר שמע מהלשון "נמצא כבד"], ולפ"ז לפי השו"ע [לעיל סעיף ג] צריך לקבוע את סمفונות הכבדר אחר הצליה ולהוציא את הדם שבhem, ולהרמ"א [שם] אם בא לאוכלו צלי א"צ ל夸וע, ואם בא לבשלו אחר הצליה צריך ליטול את סمفונות קודם הבישול, וכמובואר לעיל ברמ"א [סעיף א].

קנין הלכה

מראei מקומות

ובעין שישים בקדורה כנידר כל העופ. [משא"כ אם הכבד לא היה דבוק דעתךת בכל מה שבקדרה לשישים, ואם יש שישים לא יסגר מה שבקדרה, וגם העוף אינו נאסר, ורק הכבד עצמו נאסר וכבר להלן].²⁰

בדברי הרם"א שהכבד עצמו אסור

הט"ז [ס"ק ח] מביא את לשון התורת חמאת שכבת דמסברא היה נראה להתר גם את הכבד עצמו שנתבשל ויש שישים נגנו, אלא שרבינו ירוחם החמיר.

וכتب התו"ח ב' סברות להתר:

א] רוב הפסוקים סוברים שהכבד אינו נאסר [כחמשנה בתורות המובאות בגמ' חולין (דף קי:) עיין לעיל סעיף א] אלא שהוא מוחמיר.

ב] ועוד שאף הבשר [שאין בו הקולא הנ"ל דאינו נאסר] שנתבשל בלי מליחה ויש שישים ה"ז ג"כ מותר מדינה וכMESS"ב השו"ע לעיל [סעיף סט סי"א] אלא שהוא מוחמיר, ולכן תרי חומרות לא מוחמראן.²¹

וכتب הט"ז רביון שהרש"ל מיקל בכבד שנתבשל לבדו, لكن לעין מעשה נוקט הט"ז דנהי דהכבד עצמו אסור, מ"מ אם נפל לקדירה אחרת לא יאסר.

ועיין בפמ"ג [מ"ז ס"ק ח] ובנהנת רע"א שתמהו על הט"ז, דארובה, אף אם היינו מקרים לאכול את הכבד עצמו מחתמת הטעים הנ"ל שכבת התורת חמאת, מ"מ הכבד אסור את הקדרה שנפל לתוכה, דהטעם הראשון להקל הוא מחתמת שהכבד אינו נאסר זה שירך רק לגבי הכבד עצמו, אך לגבי התבשיל שנפל לתוכה יש לאסור דהא תנן שהכבד אוסר. ו גם הטעם השני של התו"ח דاض בבשר שנתבשל בלי מליחה האיסור שלו הוא רק חומרא, היינו רק לגבי אכילת הבשר בפ"ע, אך מאן למא לנו שם בשם זה יכול לקדרה אחרת לא יאסר, אולי חישנן שמא בכישול הראשון לא יצא כל דמו ובכישול השני יצא דמו. [ולאכול את הבשר בפ"ע שרי מן הדין, דעת כמה שלא פירש כל דמו הו"ל דם האברים שלא פירש, ורק מחתמת חומרא מוחמראין לחוש שמא פירש הדם בתחום מקום למקום].

בעין מש"ב הט"ז [ס"ק ח] שם נתבשל הכבד עם בשר בודאי אסור, כתוב הפמ"ג [מ"ז ס"ק ח] שלא ידע כוונתו.²²

ביאורים והערות

20. עיין הגהה רע"א [להלן סי' קה על הש"ך ס"ק טו] שכבת שמהרמ"א מבואר דאמרין דין חנ"ג אף אם לא נודע האיסור עד שנתבטל בשישים, שהרי בטעיפ זה אמרין חנ"ג ומזכירים שישים נגדי כל העופ אף שלא נודע שהכבד בתוכו רק לבסוף, וחזר בו מהסבירה שהובאה בתורת חמאת שנקטו דרכם אם נודע שחיל דין חנ"ג ואח"כ בישל בערובה נוספה אז בעין שישים נגדי הכל. [וככתב רע"א שההרמ"א עצמו (בתו"ח כלל פג דין א) דין לחלק ולומר שדבוק שאני, שבזה לכ"ע אמרין חנ"ג אף بلا נודע, וככתב רע"א ע"ז שלא הבין כוונת התו"ח בזה].

21. עיין פמ"ג [מ"ז ס"ק ח] שתמה על התו"ח דאין כאן ב' חומרות, שהרי הטעם דמוחמראין בכשר שנתבשל בלי מליחה אף כשייש שישים במקומות הוא משומד דחישנן שמא פירש הדם בתוך החתיכה למקום, וא"כ מה בכך שהכבד אינו נאסר משומד שאינו בולע מבחוץ, מ"מ יש לחוש שהוא פירש דם בתוך הכבד למקום. ותירץ דיוון דס"ס תנן הבהיר אינו נאסר בכישול מוכחה דגם לא חישנן בו לשמא פירש הדם בתוך מקום למקום, ולהסבירים דבעלמא חישנן לשמא פירש הדם למקום לעצמו לרומר דכבד שאינו שאין בו חשש זה ואולי משומד שהכבד כולל דם, ולכן בנידון הנ"ל שנתבשל עופ עם הכבד בתוכו יש ב' צירופים: א] להחמיר שהכבד נאסר. ב] להחמיר שבעלמא בכשר שנתבשל בלי מליחה חישנן לפירש מקום למקום.

22. ואין לומר דכוונתו לדברי הרש"ל המובאים בש"ך [סוף ס"ק ט] שם יש ריבויبشر בתבשיל גם הכבד אסור, דהרש"ל

קנין הלכה

מראei מקומות

עיין ש"ך [ס"ק כג] שהאריך לקיים את דבריו הראשונים של התורת חטאת שהכבד איןו נאסר, ומה שכותב התו"ח שמובלט בדבריו מפני דברי רבניו ירוחם תמה הש"ך דלא נמצאו בדברי רבניו ירוחם איסור בזה. והמנחת יעקב [כלל כד אות ו] כתוב דעתם הוא בדברי התו"ח והכוונה לדברי המהרי"ל [והובא בפמ"ג].

להלכה: כתוב הפמ"ג שאין לו מפסק הרמ"א שהכבד עצמו אסור אף אם יש שישים בתבשיל.

עוף שמילאوهו בבייצים

כתב הרמ"א דעוף שמילאوهו בבייצים וצלאוהו ונמצא בו לב או בבד דינו כמבושל, והטעם בו הוא משומש שהבייצים נקרשות ומכובבת את הדם **מלצתת ע"י** הצליה.

עיין ש"ך [ס"ק כד] שפירש דמה שכותב הרמ"א דבעינן שישים מן העוף בלבד הוא מדין דבוק, ומירוי שהכבד דבוק לעוף.²³ אך במקרה שאין הכבד דבוק לעוף סובר הרמ"א דמצטרף המילוי לשישים. וזה דלא בהרש"ל דס"ל דהמילוי איןו מצטרף לשישים, דהיינו כבישול לחומרא [שאין האoir שואב את הדם] ולא לפחות שיתפסת בטעם דשויה גם למילוי.

דין נוסף שסביר באשר בש"ך [ס"ק כד וכלה] דבמקרה שהבייצים נקרשות סביב הלב או הכבד לא אמרין שהיה בהן דין דבוק, אלא הכל נותר אם יש שישים בצירוף המילוי והעוף. [ודעת הרש"ל אינה כן, דהוא סובר דכשהມילוי בתוך חל העוף והוא דבוק לב או לכבד אמרין בו הין דבוק והמילוי אסור אף כ שיש שישים].²⁴

סימן עז

הראשונים נחלקו אם לפני הכשרה הבשר שע"י צליה בעין נמי למולחן:

א. הרמב"ם [פ"ו מאכלות אסורת הי"ב] ורש"י [פסחים דף ע. ד"ה שריא] כתבו דבוק מליחה, אמן אין ו מליחה גמורה ואין מושחה את הבשר במולחן אלא מולחן וצולה מיד. [ומקורם בוגמרא מנהות דף כא. שאמרו דאבירים ואמוראים שבא להקטרים מולחן והופכם וחוזר ומולחן ומעלה אותם מיד ע"ג המובה, ואמרו ע"ז בוגמרא וכן לצלי].

בニアורים והעריות

איiri כשאין שישים בתבשיל וונעשה נבילה, ואיilo היט"ז איiri כשיש שישים בתבשיל.
23. ועיין בש"ך שנחקשהadam אכן מירוי בדבוק Mai קמ"ל הרמ"א דבעינן שישים כנגד העוף. וכותב הפמ"ג [ש"ד ס"ק כד] דיל"ל שיש בו הירה וחירוש דהנה בדין דבוק נאמרו בפוסקים שני טעמים: א] שמא החтика הבשר הזה שהאיסור דבוק בה הייתה פעמי אחת מחוץ ל佗טב כשהיא רותחת, ואז נאסהה החтика משום שלא הייתה מצורפת לשאר התבשיל. ב] החтика הדבוקה לאיסור מהרת לבלווע ונארסת תחיליה, וחל בה דין חנ"ג קודם שיתפסת האיסור לשאר הקדרה. והכא בנידון של עוף ממולא לא שיק לחוש שמא העוף עם הלב או הכבד היו פ"א מחוץ ל佗טב בלי המילוי, שהרי המילוי בתוך חל העוף, ורק הטעם השני של דין דבוק שיר' כאן. וציין הפמ"ג שהרמ"א בכמה מקומות נתרת חטא כה, לא לחב, ושוו"ת הרמ"א סי' צה ס"ק י' נקט את הטעם הראשון, וציין לסי' צב [מ"ז ס"ק יב] שביאר דברי היט"ז שבאיסור תורה חיישין בו לטעם הראשון, שמא היה לרוגע אחד חזן ל佗טב, אך באיסור דרבנן לא חיישין לכך וכיים רק הטעם השני, וכותב שם הפמ"ג דלב דבוק هو אייסור דרבנן דהוי דם שבישלו.

24. ומה שהובא לעיל בסמוך בשם המהרש"ל דהמילוי איןו מצטרף לשישים ולא כתוב שהAMILOI עצמו נעשה נבילה, הוא באופן שהAMILOI איןו דבוק בלבד או בכבד, וכגון בAMILOI המונח בין עור לבשר ולא הונח בחל העוף.

קנין הלכה

מראei מקומות

ב. חום' [חולין דף יד. ד"ה ונביבין] והרואה"ש [פ"ק דחולין סי' יט] והרשב"א [תוה"א בית ג שער ג דף ע:] והרין [פ"ק דחולין דף ד. ברפי הרי"פ] כתבו דעתן א"צ מליחה כלל.

לhalbכה: השו"ע כתוב בשיטת התום' וסיעותם דעתן א"צ מליחה כלל, והרמא"א כתוב דיא"א שציריך קצר מליחה תחילה.²⁶

עיין ב תחלת סי' עג | שהבנו כמה דיןיהם כלליים בצליה:

- א. נידון האחרונים אי קפידין שיצלה דוקא בכלי מנוקב, או אפשר לצלחות גם על משטח חלק.
- ב. צליה בתוך כלי שאינו מנוקב אסורה.
- ג. נידון האחרונים אם צלי בעי דוקא אש ממש, או דסני גם בתולדה האש כגון תנור גוף מנהלים.

ש"ך ס"ק א

דין הרחה קمية בא"צ. יבואר להלן בסעיף ב.

בדין דם שפירש בתוך החתיכה ממוקם למקום [ש"ך ס"ק ב]

הראשונים נחלקו בدم שפירש ממוקם למקום בתוך החתיכה:

- א. הרשב"א [תשובה סי' חטו] ורבינו פרץ [ברמודכי סי' תשכד] כתבו שהדם זה אסור ודיננו כدم שפירש לחוץ, וכן כתוב בספר איסור והיתר [כללי דין א], וכן מהמיר הרמא"א [סי' סט סי' ב] בדין מליחה בכלי שאינו מנוקב שבhalbכה אסורה.
- ב. חום' חולין [דף יד. ד"ה ונביבין] והרואה"ש [פ"ק דחולין סי' יט, ובתשובה כלל ב סי' יז] כתבו שאין הדם נפטר, והרשב"א בתשובה [סי' חטו אשר נכתב לרואה"ש] כתוב להוכחה שיש איסור בדם זה מהגמ' [דף קיג]. שהשובר מפרקתו של הבחמה קודם שתצא נפשה אסור לאכול מבשרה חי, משום הדם שבתוכה שנעקר לצאת ולא יצא. והש"ך [ס"ק ב] הביא את דברי הפרישה שכטב שלא נשאר בצליה דם שפירש ממוקם למקום, אבל מה שנעקרו יצא לממרי. והש"ך תמה על דבריו מכח לשון הרואה"ש, רמשמעו שנשאר דם שלא יצא ואעפ"כ שי. הש"ך עצמו מסיק לרואה"ש מחלוקת בין דם שפירש מהיים כגון תנור גוף מפרקתו של הבחמה דאסור, לבין דם שפירש ממוקם למקום לאחר שחיטה דשר. ולגביו אומצא דאסמייק [דם שנוצר בתוכה] דאסרין לה ולא אמרין דמי האברים שלא פירש, כתוב הפמ"ג [ש"ך ס"ק ב] והוא משומש שיש ריבוי דם במקום אחד והז' כדם בעין. וע"ע בש"ך [להלן ס"ק יג] بما שכטב דיש להחמיר שלא לאכול צלי שלא נצלה בחזי צלייתו, והטעם הוא משומש דחוישין טמא פירש דם ממוקם למקום בתוך החתיכה, וכփוסקים שאסרו בזה בכל גווני.²⁷

↔ ביאורים והערות ↔

25. והוסיף הרואה"ש דאת"ל שהיה צריך מליחה Mai מהニア מליחה בלי שהיה כשייעור.

26. ואם אין לומלח כתוב התורה חטאתי [כלל ט סי' ז] דרשאי לצלחות בלי מלח, והובאו דבריו ביד יהודה [פי' הק策ר ס"ק י].

27. תוספת עיון

עיין בדרכי תשובה [ס"ק ג] שהביא מספר גדול ההשן שכטב שם בזמן הצליה נשפכו מים או שאר משקדים על הבשר הנצלה, יש לחוש שהמשקה הזה מבשל את הבשר וגופם פרישה של דם ממוקם למקום בתוך החתיכה, ואפשר גם שהדם נפלט אל המשקה וחוזר ונבלע בבשר. וואילו לגבי כדי הנצלה כתוב אכן לחוש לחששות אלו, כיון שבכבד לא אסרין דם שפירש ממוקם

קנין הלכה

מראei מקומות

בדברי השו"ע "ואסף ממנו כדי נטילה"

עיין ט"ז [ס"ק א] שהביא את דברי המהרשל [ביש"ש] שכותב דמש"כ השו"ע אומר כדי נטילה הוא לסבירת הטרו, אבל להלכה יש להחמיר שمفגעם בכוו' מהמת שני טעמי:

א) דעת השעריו דורא רגס צלי ואפייה מפעגעם בכוו' אף בכחו, ובעינן שישים גדרו, וכותב הריש"ל דכן יש לפסוק, [אמנם הפמ"ג מ"ז ס"ק א] כתוב שלא קייל כהשורי דורא והמהרש"ל בזה, אלא צלי ואפייה ומליחה אים אסורים מדינה בכוו'.

ב) כיוון שאיסור שמן מפעגעם בכוו' ואין אנחנו בקאיין בין כחוש לשמן לכון בעין שישים, והרמ"א [ס"י קה סעיף ה וט] כתוב כן להלכה דמתוך שאין אנו בקאיין בעין שישים. טעם זה הובא גם בש"ד [ס"ק ה].

ועיין רמ"א [ס"י קה ס"ט] שכותב שדבר שאין בו סרך שמנוניות אין מהMRIין להצרך שישים, אמן הש"ך [שם ס"ק טז] הביא מהתורת חטאת שלמעה המנהג להחמיר בכל איסורי תורה אף באלו שאין בהם סרך שמנוניות, ונמצא שלפי דברים אלו אין מקרים שלא להצרך שישים אלא באיסור דרבנן שאין בו סרך שמנוניות, וכן כתוב הפמ"ג [מ"ז ס"ק א], והיינו כגון במקרה שהוא האסור רק מדרבנן [חמצ' נוקשה] שא"צ בה שישים אלא די בצליל ואפייה בכדי נטילה.

עוד הוסיף הפמ"ג מה שנכתבear בס"י קה דאפשרו באיסור שמן דלכו"ע מפעגעם בכוו' ובעינן שישים, מ"מ אף כשייש שישים בעין כדי נטילה ממשום שהאיסור משאיר יותר וושם בסמוך לו, וב"ש בדברים כחוים דמן הדין רינם בנטילה.

סעיף ב'

בסעיף זה רנים הפסיקים בשני אופנים שונים של הדחת הבשר קודם הצליה:

א. השו"ע עוסק במקרה שהבשר נמלח קודם קודם הצליה והמלח פולט דם מתוך הבשר ובכוו' ונאסר המלח, ולזה הצורך להדיח את הבשר קודם הצליה מהמלח שבלו' דם. ואין השו"ע מתייחס כלל לנידון הדחה קמיהה או בעין להדיח הבשר מחרם שיש עליון.

ב. הרמ"א מתייחס לנידון הדחה קמיהה, דא' אם לא מלח את הבשר ולא נפלט דם מתוכו מ"מ יש דם בעין על הבשר, ודנו הפסיקים אם יש להדיחו קודם הצליה בשם שצורך להדיחו קודם מליחה לקידורה.

ונבראר עתה את שני הדרינם האלו:

א. השו"ע מביא שהפסיקים נחלקו בבשר שנמלח ושהה קצר במלחו עד שהמלח פלט דם ממנו ובכוו' ובא לצלתו, דעת המ"מ שהאש שואבת את הדם מהמלח ולכון אין כפidea להשווות מלח ע"ג הבשר קודם הצליה, וזה הדעה הראשונה שכותב השו"ע.²⁸

ודעת הראב"ר והרשב"א שאין האש שואבת את הדם מהמלח, ולכון אין להשווות במלחו אלא ימלחנו ויתנו מיד ע"ג האש, דאו מהニア האש שלא יבלע כלל דם במלח. וזו דעת הייש מי שאומר שכותב השו"ע.²⁹

באורחים והעתרות

למקומות הוואיל וכלו דם, וכן אין איסור מהמת דם שייצא וחזר ונבלע כיוון שמן הדין קייל דין הכבד נאסר.

28. כן כתוב היד יהודה [ס"ק ד] ותמה על הש"ך שפירש את תחילת דברי השו"ע בממלחו ומעלהו מיד.

וain השו"ע עוסק כלל בנידון הדחה קמיהה מהדם הנמצא מתחילה ע"ג הבשר [אך ככלא נמלח], ואפשר דס"ל כהרואה' וסייעתו הסוברים דהאש שואבת גם את הדם הנמצא ע"ג הבשר [ט"ז ס"ק ד]. אמן כשתנתן מלח על הבשר כתוב הט"ז שגם להשו"ע אין להשווות במלחו, ובכע הדחה מהמת השויות הסובירות [בסי' סט ס"ב] שהמלח מבלי' דם שע"ג הבשר.

קנין הלכה

מראei מקומות

בשער שהודח מהדם שעלו, ואח"כ ניתן עליו מלך קודם צלייתו ושחה קצת עם המלח, כתוב הש"ע שלכתהילה צריך להדריחו מהמלח קודם הצליה.

והביא הש"ך [ס"ק ז] שאם לא הדריחו קודם הצליה יכול להדריחו אחר הצליה, וכתוב הפט"ג [מ"ז ס"ק ב] הסבר לזה מושם שرك המלח עצמו נאסר משום שבלו דם, אך האש אינה מבליעה את הדם הוות בבשר, דاش שואבת הדם ולא מבליעתו.³⁰³¹

ב. הרמ"א עופק בנידון הדחה קמייתא, והביא ר"א דצלי עבי הדחה תחילת מהדם בעין הנמצא עלייו, [כ"ן דעת הרמב"ן], וдолא כהרא"ש (פ"ק דחולין סומ"י ט).³²

בענין מש"ב הרמ"א שהמנוג להדריחו וגם למולחו קצת בסמוך לננתתו על האש, כתוב התורת חטאת [כלל ט דין ד] שאם אין לו מלך רשאי לצלותו בלי מלך, והביאו הר' יהודה [פי' הקוצר ס"ק י].

בשער שנצללה בלי הדחה קמייתא

לענין בשער שנצללה בלי הדחה קמייתא חילקו הפוסקים בין שני אופנים:

א. אם הבשר לא נמלח כלל, והנידון בויה הוא אם האש מבליעה את הדם שע"ג הבשר בתוך הבשר [א"ג מיבשת אותו ע"ג הבשר באופן שאיןיו יורד בהדרחה], או דאזרבה האש שואבת את הדם ושורפטו, ונחלקו בויה הרmb"ן והרא"ש, שהרmb"ן הציריך הדחה והרא"ש לא הציריך הדחה. הש"ע לא הביא דין זה כלל, וכתוב הפט"ג [ס"ק ד] שהש"ע נקט כהרא"ש שא"צ הדחה קמייתא, והרמ"א הביא ר"א דבעין הדחה.

ולענין דייעבד כתוב הפט"ג [מ"ז סומ"ק ד וס"ק ה] שגם הבשר נאסר אף שנצללה בלי הדחה קמייתא, דנקטין שהASH שואבת את הדם ושורפטו, וגם אם נבלע בבשר כבולי ערך פולטו.

ב. בשר שנמלח בלי הדחה ראשונה, והנידון בויה אם המלח מבלייע את הדם בעין שע"ג הבשר אל תוך הבשר, ואת"ל דմבליע האם צלייה מהニア להוציאו דם זה.

ולעל [ס"י סוף ב] הובאה מהלוקת הראשונים בדיין בשער שנמלח בלי הדחה קמייתא, אם המלחאה אסורה ותו לא תיעיל מליחה אחרת שיוכל לבשלו בקדירה, והש"ע הביא בסתמא את הדעה המקילה בזה, והרמ"א כתוב להחמיר בשיטת הסמ"ק אם לא במקום הפסד מרובה שבזה היקל גם הרמ"א.

ויש בזה כמה חילוקי דיןים:

א] אם הבשר שהה במלח שיעור זמן מליחה כתוב הרמ"א [בסוף זה] דאסרים ליה אף לצלי [ולא מהニア הדחאת המלח, דבר]

ביאורים והערות

30. דף דמחמרין כהרא"ד וכהרשב"א שהASH אינה פולטה את הדם מהמלח ולכן צריך להדריחו, מ"מ אין דם זה חזר ונבלע בבשר.

31. תוספת עין

ובמקרה שלא הדיח את הצלי מהמלח האסור לאחר הצליה ונתנו בקדירה, נסתפק הפט"ג [מ"ז ס"ק ה ד"ה נסתפקתי] אם יש להקל על סמך שיש בקדירה שישים כנגד המלח, דף דלעיל [ס"י סט סעיף ט] כתוב הרמ"א שאין לחטיכה שישים כנגד הדם והמלח, מ"מ כאן נתיכשו המלח והדם ע"י האור, ויש לדמותו למשי"כ הרמ"א [שם] שכבר יש שישים כנגד המלח, וגם יש לצרף את הדעות הסובבות דbullet חטיכה יש שישים כנגד המלח. אמן בס"י עז [ש"ד ס"ק ב] פשוט הפט"ג ספיקו להיתר מדברי הייש"ש [פ"ק דחולין].

ועיין ביד יהודה [פי' הארוך ס"ק ד] שכח דלענין דייעבד סמכין על שיטת המ"מ שהASH שואבת את הדם מהמלח, ולכן אין מקום להסתפק בנתנו בקדירה.

קנין הלכה

מראei מקומות

בלי הבשר מחדם], ואפילו אם לא ניתן בו הרבה מליחת רק כמלחית צלי דין אנו בקיון לחלק בכמות המלח. אולם במקומות הפסד מרובה נקטין נאסר ומותר אף למולחו שנית [אחר שידחו את המלח הראשון] אף לצורך בישול, וב"ש שמותר לצלותן.

ב] אם הבשר לא שהה שיעור ומין של מליחת [והיינו שלא שהה כדי הילך מיל'] נחלקו הפסוקים:

א] הרמ"א כתוב דצלייה מהニア להתר את הבשר, וכן כתוב הש"ך [ס"ק ט].³²

ב] הרש"ל [פרק ב ס" יח] והتورה חטאת [כלל ט דין ג] והט"ז [ס"ק ה] כתבו שלא מהニア צלייה להתר את הבשר.³³

להלבה: החכמת אדם [כלל לה ס"ב] הביא רק את דעת הרמ"א והש"ך דמהニア צלייה, וכן משמע בפמ"ג, והיינו דאף שלא במקומות הפסד שר.

[כתב הפמ"ג] [ש"ד סומ"קטו ד"ה ואם] דבאותן זה שהבשר לא שהה במלח ושירין לו בצליה, מותר גם לבשלו אחר הצליה.

צליות עופות חלולים

כתב הרמ"א שאין חילוק בין צליות חתיכות בשר לבין צליות עוף חלול, וכתבו הט"ז [ס"ק ו] והש"ך [ס"ק י] דאף שהדם מנטף מצד העליון של חלל העוף לצד התחתון, מ"מ אמרין דכבולעו כך פולטו.³⁴

וכתב הפמ"ג [ש"ד ס"ק י ומ"ז ס"ק ו] דאף באופן שהצד התחתון נבלה כבר לגמרי אמרין דכבולעו כך פולטו, וכל שהבלעה והפלטה באין לאחר הי' מותר אף בשאיין לחתיכה דם וציר של עצמה, מבואר בס"ע.

עוד כתב הפמ"ג [מ"ז סומ"ק ו] שא"צ להמתין מלאכול מהצד התחתון של הבשר עד שייצלה הצד העליון, וגם בשתי חתיכות אין מקפידין בוזה.³⁵

בニアורים והעריות

32. בטעם הא דמהニア צלייה להוציא דם שנבעל כשהירה שהה שיעור מליחת אף שלא מהニア כשהה שיעור מליחת, כתוב הש"ך [ס"ק ט] דהוא משום דכאשר לא שהה שיעור מליחת לא נבעל בו הדם בחזוק, [ומ"מ מליחת שנייה לא מהニア בה רק צלייה]. ורעד"א כתוב שהחילוק הוא לכל זמן שלא שהה שיעור מליחת יש בחתיכה גם דם שלה, ואמרין דאיידי שהצליה חפלות דם דידה חפלות גם את הדם שהיה על גבה מבחווץ, אך כאשר שהה שיעור מליחת אין בחתיכה דם דידה, ואין כח לצלייה להוציא דם שנבעל מבחווץ כשאיין עמו דם דידה. והוסיף רעד"א דאין להקשות דאף אחורי שיעור מליחת נימה דכיוון שיש בחתיכה ציר דידה נימה איידי דפליט ציר דידה פליט נמי דם שבלהה, דבר כתוב הש"ך [בס"י עג ס"ק יד] שבצליליה לא מצינו סבראו זו דאיידי דפליט ציר פליט דם, ועוד דהא כתב הרמ"א [ס"י ע ס"ו] דאף במליחת לא אמרין איידי דפליט ציר פליט דם אלא במקומות הפסד מרובה, והכא כל הנידון הוא שלא במקומות הפסד מרובה, במקומות הפסד מרובה מקרים אף בשעה שיעור זמן מליחת וכבדליעל.

33. וכתב הפמ"ג [מ"ז ס"ק ה ד"ה עוד] דלשיטה זו אפילו שהה הבשר במלח זמן קצר בלבד, ואפילו נמלח על השיפוד וניתן תיכף על האש נאסר, דין שיעור לדבר, דין ממשע באזהה [כלל ח דין ד] ובזה"ח [כלל ט דין ג].

והמנחת יעקב [כלל ה] אותן ה] כתוב להקל בזה בין שני אופנים: א] במקרה של תרתי לטיבותא, שלא שהה שיעור זמן מליחת כמהות המלח היא מועטה, בזה אירי הרמ"א דיש להקל שצליליה מועלה. ב] ובקרה שכמות המלח מרובה כמלחית לקידינה אין להקל אף כשהירה שיעור זמן מליחת, ובזה אירי ההוראה חטאת.

34. וכתב הט"ז דזה שלא כהרשות שלכתב דמה שמנטף מצד זה לצד זה בתוך החלל לא מיקרי פירש כלל.

35. ועיין דרכי תשובה [ס"ק יז וס"ק כו] שהביא מהכנפי יונה שכותב דמ"מ צריך להדיח את העוף מבפנים אחורי הצליליה, דיש לחוש שנשאר בתוך החלל דם שנטף מלמעלה ולא נבעל מצד התחתון. והוסיף שאם לא הדיחו ובישלו הי' אסור אם אין שיים כנגד הלחוליות שבתוכן החלל.

קנין הלכה

מראei מקומות

בדרכי הרם"א בענין הממולא בשער

חט"ז [ס"ק ז] תמה על מיש"כ הרם"א דעוף ממולא בבשר אין לצלתו, והרי בסימן עז שירין מוליתא כմבואר בוגם' [פסחים דף עדר:]. ותירין בתירוץ השני שהכוונה לדכתהילה אין לצלות עוף ממולא בבשר, וכפי שכותב גם הרם"א [ס"י עז] לדכתהילה אין לעשות שום מוליתא [אלא באופן שנמלחו הבשר הפנימי והחיצון ואין בהם דם כלל], וכן הוא בש"ך [ס"ק יא].

בדרכי הרם"א בענין היפוך השיפור

הרם"א כתוב שנגנו להחמיר שלא להפוך את השיפור תמיד בעת החליה. וכותב המנתה יעקב [כלל ט ס"ק ז] דלהפוך באקראי שרי, וכן כחוב הפט"ג דכן נוהגים העולים. וכותב הרם"א שבדיעד אם הפוך את השיפור אינו אסור. וודעת הב"ח והפר"ח [ס"ק יז] שמותר לכתהילה להפוך את השיפור תמיד. והודיר יהודה [פי' הקוצר ס"ק טו] כתוב דשי אפ' לכתהילה להפוך השיפור בנהת, אך במהירות אסור לכתהילה.³⁶

שיעור הזמן של צלייה

כתב הרם"א ראמ' אלה כחצ' צלייהו שרי אה"כ לבשלו, וכותב הפט"ג [ש"ד ס"ק יד] דכון שմבואר בוגם' פסחים [דף נה]. שצליה היפה אורכת שעיה ומסתמא היו צולין צלייה גמורה, א"כ בחצ' צלייה הוא בחצ' שעיה, ותמה הפט"ג על מיש"כ הרם"א [בס' ט ס"ז] שלכתהילה צריך להמתין שיעור שעיה במליחה דהא ודאי סני בחצ' שעיה. והדרבי תשובה [ס"ק כד] הביא מספר ברית מלח [לבעל החווית] ששבועת הדחק כנון בערב שבת אפשר לשער חצי צלייה בשיעור שלישי שעיה. ואמנם לעניין מעשה כתוב חט"ז [סוף סי' סט] ראין אנו בקיין כוה ויש לצלותו עד שיתיבש הצד החיצון.³⁷

הדחה של לאחר הצליה

רבב הש"ך [ס"ק טו] בשם התו"ח בשם האנודה דיש להריזו ג' פעמים אחר צלייהו, ודלא כהרש"ל שכותב דסני בפעם אחת. והמנחת יעקב כתוב כהמරיש"ל, והפט"ג נקט כהש"ך ותו"ח דלא סני בפ"א. ועיין בפט"ג [ש"ד ס"ק טו] שכותב דלפי מיש"כ הרם"א [ס"י סט] דסני בניפוי המלח ועוד שתי הדחות א"כ לעניין צלייה כשאין מלח יהא די בשתי הדחות, אמנם בדרכיו תשובה [ס"ק כה] הביא שבתו"ח בשם האנודה כתוב להריא שצורך ג' הדחות גם בצל' שלא נמלת, لكن אין להקל בשתי הדחות.

סעיף ג'

וגם' דף כה: ר' יהודה אומר וכו' עד שלא בשעת שחיטה לאathi דם דקורי.

עיקר דין ניקוב הורידים נתבאר בס' כב, ונברא כאן רק את עיקר הדברים:

↳ **בא**וראים והעריות ↳

36. ובדרך תשובה [ס"ק כא] הביא מהכנפי יונה שם היפך את השיפור מתחילה במהירות ולא הניח לדם לזרוב כלל ח"ז אסור אף בדיעד.

37. עיין דרכי תשובה [ס"ק כג] שהביא מהראש פינה שנסתפק במקרה שצלה את הבשר פחות משיעור חצי צלייתו והטירו מהאש, והפסיק צלייתו, האם מותר להמשיך עתה ולצלותו או דחיישין שמא פירש הדם למקום, ובведוד הבשר רותח ולא הייתה אש כנגדו אולי אז נתבלש הדם בתוכו ואני יוצא עיי' צלייתו, ולא החלטת זהה דבר ברור לדינא.

קנין הלכה

מראei מקומות

בנראה מבואר שם לא ניקב את הורידים בזמן השחיטה, אין דם הנפש יוצא מהבהמה בצורה הרגילה אלא הוא נערך לצאת ואינו יוצא, והרי זה דם שפירש מקום למקום בחום של הבהמה ואסורה. ומהמת זה נאמרו בעוף זה [שלא נשחתו בו הורידים] שתי הלוות:

א] אין לצלותו ואין למולחו כשהוא שלם כיוון שהצליה והמלחאה לא יוציאו ממנו את כל הדם, ואם חתך את העוף לחלקים מותר לצלותו.

ב] אין לאכול בשר זה באומץ [פירוש כשהוא חי, בלי מליחה ובלי צליה] דאף שבשר רגיל שרי לאוכלו באומץ ממשום שהם האברים שלא פרש אינו אסור, הכא הדם פירש ממשום מקום.

ונחקרו הראשונים בדין זה:

א] דעת הרשב"א שם ניקר את הבשר מהותי הדם מותר לאוכלו חי וכן מותר לצלותו שלם. וטעמו ממשום דסוכר שהדם הנערך מהונף מתוכם בורדים ובחותי הדם, ולא בבשר העוף.

ב] הרשב"א מביא ריש שאסרו בזה, ופירש הש"ד [ס"ק יט] רהינו שה"א סוברים שלא מהני ניקור. וכתב הפמ"ג שטעמים ממשום שסוברים שהדם הנערך לצאת נבלע בבשר, ולכן אין לאוכלו חי ממשום דהוי דם האברים שפירש ממשום מקום, וכן אין לצלותו או למולחו כשהוא שלם.

הצורך בשחיטה סימנים

הפוסקים נחלקו אם מלבד ניקוב הורידים בעין נמי שישחט את רוב שני הסימנים [דמצד עצם השחיטה די בעוף ברוב סימן אחד], א. הרשב"א כתב בשם הראב"ד דבעין שחיטת רוב שני הסימנים [וכתב הנר"א (ס"ק יג)atum רם"ל בכדי שיצא כל

הדם בעין גם שחיטת שני הסימנים] וכן הוא גם בר"ז.

ב. היב"י כתב שלא מצינו לפוסקים שכתחבו כן, וכן דעת הפרישה [ס"ק ח] והש"ד [ס"ק כ] שלא בעין שחיטת ב הסימנים, ולהש"ד לא הייתה הגirosה בש"ע שישחט רוב ב הסימנים. והנр"א נקט בדרך הראשונה לדעת האוסרים הנ"ל בעין שחיטת רוב שני סימנים.

סעיף ד

הפוסקים דנו בבשר הנצלה ע"ג האש כדי להכשירו מהדם אם השיפוד שבו תחוב הבשר נאסר מהמת הדם או אינו נאסר, וכן דנו במקרה שהתחכו מן הבשר זהה בסכין, אם נאסר הסכין או שלא נאסר.

טעם האוסרים פשוט הוא, כיון שהבשר רותח והדם הוא איסור למה לא יאסרו השיפוד והסכין. בטעמי המתורים מצינו כמה סברות [כגון גורא מישאש שאיב, שטבע האש לשאוב הדם אליה ואינה מניחתו להבלע בדברים אחרים. ע"ג ממשום סברות ככלו ערך פולטו, וכפי שיתבאר להלן]³⁹

באורחים והענות

39. כתוב הט"ז [ס"ק י] דכל הסברות הנאמורות בזה הן מיוחדות לאיסור דם, אבל שאר איסורים כגון צלה בשיפוד בשר טריפה, בודאי איסורים את השיפוד. מטעם זה כתוב הפמ"ג [ש"ד ס"ק כג] שהSHIPוד הוא בשרי דטעם הבשר נבלע בו. בטעם החילוק בין דם לשאר איסורים כתבו הרש"ל והט"ז והפר"ח שהוא משום דשאר איסורים נטרכים [נדבקים] מכך, משא"כ דם שאינו נטרך כי"כ דדרבנן מישוק שרייך. ובספר תנפי יונה כתוב בזה טעם חדש דיש חילוק בין איסור דם לשאר איסורים, שבאיסור דם רק ממשו של הדם אסור, אך אם הדם עצמו אינו נבלע אלא רק הטעם שלו, אינו אסור.

קנין הלכה

מראei מקומות

חתר בסכין באמצעות חליליה

כתב הפמ"ג שאן לחתוך את הבשר בסכין תוך כדי החליל משום שהדם נבלע בסכין, והובאו דבריו בטור, וזה הדיעת הראשונה שהובאה בשו"ע.⁴⁰

והשוו"ע פסק להתיר לחתוך בסכין רצין המנהג, דסוכר כהרא"ש דאמרין נורא מישاب שאיב, שהאש שואבת את הדם מן הבשר ואינה מניחתו כלל להבלע בסכין.⁴¹

והרמ"א כתב שאנו נזהרין לכתהילה [ולכן צריך לבן את הסכין] ומתיוין בדיעבד [שאם השתמש בסכין זו במאכל רותח אין אוסרין את המאכל].

ועיין ש"ך [ס"ק גנ] שצין לדבריו [בסי' סט ס"ק פז], שם הביא את דברי המהריש"ל [באיסור והיתר שלו על השערி דורה סי' טט ס"ק ה] שפסק לעניין חותק בסכין מבשר באמצעות מלחתו או באמצעות צליחתו שלכתהילה יש להכשוño בהגעלה ובדיעבד סנו לו בקינוח במטלית, והמחמיר לעצמו תע"ב אך אין לאוסרו לאחרים.⁴²

לחילכה: כתב הפמ"ג [מ"ז ס"ק י] שאן להקל בסכין אף בדיעבד אלא במקום הפסד מרובה.⁴³

ולענין הכשותה הסכין, לכארה רינו כSHIPORD דבעי לבון, אמן המהריש"ל [באיסור והיתר שלו על השערי דורה שער ט סי' יח] כתב דסנו לו בהגעלה וכן הובא בספר ברית מלחה. וכtablet בהגחות לספר ברית מלחה שהטעם משומש שרוב פעמים שהסכין צונן, ונהי דקייל שוגם סכין צונן בולע מאיסור חם [כמבואר בס"י צד ס"ז], מ"מ לא מיקרי שבלו ע"י האור ונסנו זהה בהגעלה.

דיי השיפוד שצלו בו בשר

הראשונים נחלקו בשיפור שצלו בו בשר אם נאסר מהמת הדם:

א. הראב"ד [moboa בריש"א בתורת הבית הארוך בית ד שעיר ד דף לה.] כתב שהSHIPOD בולע מהדם ונאסר, וכן פסק

הרשב"א [גמ בתורת הבית הקצר]. וכן כתב הראב"ד שלאחר שהפיר את השיפוד מה האש יש למהר ולהוציאו מן

הבשר כדי שלא יהזר הבשר ויבלע ממנו ויאסר.⁴⁴

באיורים והערות

40. וכtablet הגרא"א [ס"ק טו] שיתכן שהפמ"ג אינו אוסר את השיפוד שבו נצלה הבשר, משום שלגביה השיפוד ישנה סברת הר"ן דככiloעו כך פולטו, דכשם שהוא מבלעה בו את הדם כך היא פולתו ממנה, משא"כ בסכין שאין האש שולחת בו ואינה פולתת ממנו את הדם. ועיין להלן שבשו"ע מבואר דיש גם סכירה הפוכה להקל בסכין טפי מבSHIPOD.

41. ואף שבטימן סט ס"כ פסק השו"ע דסכין שחתחן בו בשר בתוך זמן מליחתו נאסר, בצליליה יש להקל טפי משומם סברת הרא"ש והטור דנורא מישاب שאיב.

42. הט"ז [ס"ק י] הביא דברי הייש"ש [פרק ח סי' נז] שאסר את השיפוד אף בדיעבד, ולכן הכריע הט"ז בשיפור שאן לסמרק על הרמ"א ולהתирו בדיעבד אלא בהפסד מרובה, ועיי"ש בפמ"ג [מ"ז ס"ק י] שכtablet דה"ה שבסכין אין להתיר אלא בהפ"מ. ולפי"ז דברי הרש"ל סותרים מה שקבעה הש"ך בשמו [מאיסור והיתר שלו] שאין הסcin נאסר. אמן דברי הפמ"ג לכארה צ"ע דביש"ש עצמו שם חילק בין שיפוד לבין סכין, דבסכין יש להתирו טפי משומם דדם מישוק שריק. ועיי"ש ביש"ש שהאריך בזה והסביר בדיעבד בודאי יש להתיר הסcin אף אם לא הגעלו.

43. עיין בהערה הקודמת שדברי הפמ"ג לכארה צ"ע, דנסמרק על פסק המהריש"ל בשיפור, והמהריש"ל עצמו היקל שם בסcin דעתכ"פ בדיעבד בודאי שריק, ולפי"ז גם הדין הנוסף שכtablet הפמ"ג במיליחתו בסcin צלי שהוסר מה האש קודם חצי צליחתו דנאסר אף בהפסד מרובה צ"ע, דנסמרק על הא כתוב דאף בחתקו שנמצא על האש שריך רק בהפ"מ, ולהאמור כל זה צ"ע.

44. ומובואר בלשון הראב"ד דכל זמן שהבשר זב אין הוא בולע מן השיפוד [דאידי דטריד למיפלט לא בלו, וזה גם לשון השו"ע], והטעם משומם דאידי דטריד למיפלט אינו בולע.

קנין הלכה

מראei מקומות

ב. הרא"ש [ס"י לו] והר"ן [דף מא: ד"ה ומיהו] והمرדי נוקטים שהSHIPוד אינו נאסר, וכתבו טעמים שונים לזה. הרא"ש כתוב הטעם משום דנורא מיישא שאייב להדם ואינו מניחו להבלע בשיפוד, והר"ן כתוב הטעם משום דאמרין כבוליעו כך פולטו, דכשם שהSHIPוד בולע ע"י האור כן הוא פולט את הדם שבולע.⁴⁵ והمرדי כתוב שהSHIPוד אינו נאסר משום דדם מישוק שירק.⁴⁶

להלכה: כתוב השו"ע שהמנハג להתויר, והרמ"א כתוב דאנו נהרים בויה לכת Hollah, והיינו דלכת Hollah צרייך לכלן את השיפוד ואת הסכין אך בדיעבד אין הם אוסרים את המאכל, וכן יש להזהר לכת Hollah שלא להשתות את הבשר על השיפוד לאחר הצליה.⁴⁷ והט"ז הביא את דברי הריש"ל [יש"ש ס"ג נז] שאסרו אף בדיעבד [פריש שאמ גגע השיפוד במאכל אחר, נאסר המאכל], ולכן כתוב הט"ז לדינה דישלא במקום הפסדר מרובה יש לאוטרו אף בדיעבד.

בשר שהופר מן האש בתוך שייעור צלייתו

עיין ט"ז [ס"ק ט] שהביא את דברי הב"ח שכתוב דאם הבשר הופר מן האש בתוך כדי שייעור צלייתו, כשהעדין יש בו דם, מודה הרא"ש שנאסר השיפוד, דכשאינו על האש לא שייכא הסברא דנורא מיישא שאייב, וממילא גם הבשר נאסר משום דבוליע מהSHIPוד. והט"ז חלק על הב"ח וכותב רכל זמן שהבשר עדין חם ופולט אין הוא בולע, ואם יבלע יפלוט, והיינו שהט"ז סובר רכ"ז שהבשר פולט אמרין בו דאייד דפליט דם לא בולע, וגם אם יבלע יפלוט מחמת חום האש שבתוכו [והיינו דאמרין כבוליעו כר פולטו אף כשהופר מן האש].⁴⁸

ולכארה טעמים אלו של הט"ז מתיירם רק את הבשר, אך אין בהם כדי להתריר את השיפוד, ורק צ"ע שהט"ז סתם בויה. ובהגנת פרישה כתוב [וכן כתוב היהודה ס"ק י] שככל ומין שחום האש על הבשר קיימת גם הסברא שלנורא מיישא שאייב, שאין החום הווה מניה להם להוביל בשיפוד ורק הוא נפלט לחוץ. ועיין בט"ז שהכricht דבריו ממעשים בכלל יום שמיטרים את השיפוד מן האש כדי לתקן את האש ואין חוששין לאיסור.

45. ובදעת הראב"ד והרשב"א שאסרו את השיפוד צ"ל שלא סביר את סברת הרא"ש דשאיבת האש אינה מניחה לדם להוביל בשיפוד. והוא דלא אמרין כבוליעו כך פולטו כתוב הפמ"ג [ש"ד ס"ק כא] דהטעם משום שאין לשיפור פליטה מגופו, ואף שבצלי אמרין [להלן בס"י עז] דכל שהבליעה והפליטה באין כאחר ה"ז מותר אף בבשר שאין בו דם וציר ואין לו פליטה מגופו, מ"מ סבירי דאין האש שולט בשיפוד לפולט דמו כיון שהוא תחוב בבשר. [והפר"ח [ס"ק כא] כתוב דכיוון שהבשר דוחק על השיפוד לכן אינו פולט בנקל ולכן לא כו דכובוליעו כך פולטו].

46. גם הרשב"א בחידושיו [דף קיב] כתוב סביר זו דמיישך שירק אחורי שהביא את דעת הראב"ד שאסר את השיפוד, אך עי"ש שכתוב זאת רק בדרכן אפשר וסימן בצד"ע, ואכן בתורת הבית לא הביא הרשב"א כל סבר או נקמת כהראב"ד. והוא דשאר הראשונים לא סביר לכך סברא דמיישך שירק, י"ל כמו שכתוב הריש"ל [יש"ש פ"ח ס"ג נז] דכיוון שהבשר דוחק על השיפוד אין כאן מקום לזרב.

47. לעניין כבד שנצלה כתוב האפי רכרבי שאין מקפידין למהר להסירו מן השיפוד, והטעם משום שעיקר איסור של דם הכבד אינו אלא מדרבן.

48. עיין ט"ז [ס"י בכ ס"ק ו] שכתוב לככובליעו כך פולטו מהניא גם כשהוטר הבשר מן האש, וכותב דcen מוכח בס"י עז [ס"ד], ועי"ש בהגנת רע"א שתמה דבסי עז אין מקור לסברא זו, דלא מצינו אלא שסבירו על סברא דנורא מיישא שאייב, ולא על כבוליעו כך פולטו. אמנם הפר"ח והכנה"ג [בהגנת כי ס"ק יח] נקטו ג"כ כדבריו.

קנין הלכה

מראei מקומות

להלכה: הפמ"ג [מ"ז ס"ק י וש"ד ס"ק כג ד"ה עוד] הביא בשם ספר אורח מישור שהאריך בצייר זה שהוסר הבשר מהתוך שיעור זמן צלייתו לאסורה, וטעמו משום שבסימן עז מוכחה שرك בעודו על האש אמרין דכובלעו כך פולטו. וכחוב הפמ"ג דבאמת לא ידענו על מה אנו סומכין בהוסר מן האש וסימן בז"ע. וראה לעיל [בחערה] דהש"ך והפר"ח והכנה"ג סוברים דסבירות כובלעו כך פולטו מהニア גם כשהוסר מן האש. אמן הר' יהודה [ס"ק י ובפ' הקוצר ס"ק כה] האריך דכל הטעמים שנאמרו בראשונים להתר את השיפוד, קיימים גם כשהוסר מן האש, ולכן דין שיפוד שהוסר מן האש בתוך כדי זמן הצליה שווה לדין שיפוד שהוסר מן אש רק לאחר הצליה, וממילא גם הבשר אינו נאסר.

ליבור השיפוד בין צליה לצליה

ברברי הרומ"א שכחוב דאננו נזהרים לכתילה לנוהג איסור בשיפוד, יש מקום לעיין אם בכלל זה צריך גם ללבן את השיפוד בין צליה לצליה, שהרי לכתילה נקטין שהSHIPוד נאסר, או דא"צ לעשות זאת.⁴⁹ הטעם לומר שאין צורך ללבן את השיפוד הוא, ר"ל דבשם שהבשר הנצליה אינו נאסר מן השיפוד משום דכל זמן שוב ממנו דם אינו בולע דטריד לפלוטו, או משום דכל זמן שהוא אצל אמרין דמה שבולע מן השיפוד חור ופלט, כאמור בש"ך [ס"ק כב] וא"כ ה"ג י"ל שהבשר השני שהאדם בא לצלחות בשיפוד זה לא יאסר משום דטריד לפלט דם או משום דכובלעו כך פולטו. סברואו זו כתובה בשלטי גברים (דף מא) והובא בכנה"ג בהגנות ב"י (ס"ק לא) ונחלקו בזה הפסיקים:
א. השערו דורא [ס"י יח] והמהרש"ל [באיסור והיתר כלל לו] והשלטי גברים כתבו ללבן השיפוד בין צליה לצליה.
ב. ברשב"א ממשמע שא"צ ללבן השיפוד.⁵⁰

להלכה: מבואר ברמ"א [ס"י תקמ' ס"ה] שנהנו ללבן את השיפוד בין צליה לצליה.⁵¹

ועי"ש במג"א [ס"ק יב] שכחוב דמ"מ מותר ללבן את השיפוד ביו"ט ואין זה נחسب כמתיקן, כיוון שמעיקר הדין אין השיפוד טעון ללבן ואין זה אלא חומרא. והוד' יהודה [ס"ק י] ציין להט"ז [סוט"י קבא] שכחוב להבחן בין שני מקרים: אם בצליה השניה בא לצלחות בשור שעדרין לא נמלח והוא פולט את דמו, א"צ ללבן השיפוד בין שהבשר לא יאסר, אך אם בא לצלחות בשור שכבר נמלח ואין בו דם צריך ללבן לפני כן את השיפוד, אמן שאר פוסקים לא חילקו בזה. ובספר ברית מלך כתוב להרייא דכבל גוננא בעי ליבור. הטעם במה דנהנו ללבן השיפוד בין צליה לצליה כתוב הייש"ש [ס"י נ] שהוא משום שחויישין שבתחלת הצליה השניה קודם שהבשר יתחליל לפלוט, בעל מושפוד ויאסר. וכחוב היד יהודה [ס"ק י] שחשש וזה רחוק הוא.

ביאורים והערות

49. נידון זה הוא להפסיקים הסוברים שהSHIPוד נאסר, דאיilo להרא"ש והר"ן והמרדי שנקטו שהSHIPוד לא נאסר כלל פשיטה שא"צ ללבן.

50. הרשב"א [תוה"א בית ד שער ד דף לח]. כתוב דלפי מש"כ הראב"ד שהSHIPוד נאסר אין לתחוב את השיפוד לתוך תבשיל ולערוב בו. ולמה לא כתוב את עיקר הנפק'ם המצווי שלא יכולת לצלה שם בשיפוד זה, ומשמע להדייא שאין איסור בזה. ונראה דהטעם הוא כאמור בתוכה הדברים שהבשר השני אינו נאסר כשם שהבשר הראשון לא נאסר.

51. לפי מה שנהגו ללבן את השיפוד אחר כל צליה, אין לשיפוד של עז תקנה שהרי א"א ללבנו, וכ"כ בספר אור"ה שהSHIPוד של עז יש להשליכו לאש.

והדרכי תשובה [ס"ק מה] העיר מדברי הט"ז [ס"י תקיה ס"ק ג הובא במשנ"ב שם ס"ק יח] שמבואר בדבריוราม צלה בשיפוד של עז ורואה לחזור ולצלות בו מותר לעשות כן, עי"ש שעריק הנידון הוא לומר שהSHIPוד אינו מוקצה, וצ"ע.

קנין הלכה

מראei מקומות

והפמ"ג [מ"ז ס"ק י] כתוב دقין שהבשר דחוק על השיפוד לנוכח תחילה חשש שהוא לא יאמר בו הכלל Daiidi דטריד למיפלט לא בלו', א"ג כבולי'ך פולטו.

והוד יהודה עצמו כתוב דהטעם הוא כדי שלא יבואו לידי תקלת לתחוק השיפוד בתוך תבשיל או בבשר שאינו על האש. כתוב בספר ברית מלך שלא רק שיפוד בעי לבון בין צלייה לצלייה, אלא ה"ה רשות שצולין על גבוי את הבשר בעי לתחילה לבון בין צלייה לצלייה, אמן כתוב דסנו בלבון קצת, [ותובא בדרכיו תשובה ס"ק לח].

המנג בימינו

כתב ביד יהודה [פי' הקצר ס"ק כו] רכמדומה שהיום לא נהנים לבן השיפוד בין צלייה צלייה. וע"ע בספר ארחות רבנו [עמ' שפט סע' כג] שוגם אצל החזו"א ז"ל לא נהנו לבן השיפוד. והטעם צ"ב. וכותב בספר קיזור שו"ע [פפיפר] ד"ל הטעם דכינוי שבימינו נהנו לצלחות הבשר עד שמתיבש למורי מבחוין, צלייה זו מהוות לבון על השיפוד, וכע"ן מה שכותב הפמ"ג [ש"ד ס"ק כב] בשם הא"ה שאם צלו שנית בשיפוד בשאר אחד אשר אין בו דם, שכבר נמלח והודת, צלייה זו מהוות לבון ונכשר השיפוד להזר ולצלחות בו.

ויש הנהנים גם היום לבון קל בין כל צלייה וצליה, ויש מהמירין לבון לבון חמור.

בשר הנצלחה על האש שנגע בבל' אחר בשעת הצלייה

עיין פמ"ג [ס"י קה מ"ז ס"ק טז] שכותב שם במן הצלייה נגע הבשר בקדירה אחרת יש להתייר את הקדירה אף בהפסד קצת בין בקדירה מתכת ובין בקדירה חרס, דלפי הסוברים דהשיפוד לא נאסר [משום שההаш שואב אליו את הדם ואינו מניחו להבלע, א"ג משומ כבולי'ך פולטו], סברות אלו שיקות גם בקדירה הנ"ל. והוסיף הפמ"ג דאף מאן דאסר בשיפוד, י"ל דהינו משומ שהבשר מונח עליו ואין האש שולט בו צ"ב, משא"ב בקדירה.⁵²

וחחות דעת [ס"י עז ס"ק ב] כתוב דיש להבחין בין כלי מתכת לבון כל חרס, דככלி מתכת הקדירה אסורה אך המאכל שבתוכה מותר, ובכלי חרס גם המאכל נאסר.⁵³

ועיין בחכמה אדם [כלל לא סעיף ו] שהביא את שתי הדיעות האלה.

ועיין פתח תקופה [ס"י עג ס"ק ג] שהביא התשובה הר הכרמל העוסק בכבר שנגע במן הצלייה בקדירות חרס שיש בה תבשיל רותה, ונקט שהחרם בולע והמאכל בולע ממנו ותו לא שייכא סברת כבולי'ך פולטו לפולט את הדם מהמאכל, כיון שרופין הכללי מפסיק, ואם הקדירה ריקה אף אם היא של חרס, דין לומר דהקדירה מותרת דכבולי'ך פולטו, ואין האש מניחה לדם להיות נסרך ונדק בכלי החרס אלא מיד מוציאו.

ובהגנת יד אפרים [ס"י עג על הבה"ט ס"ק יב] החמיר מאד ואסר גם בקדירה ריקנית דכשם שהננייה אוסרת את השיפוד ה"ג אוסרת את הכללי, ואין נתר אלא עז' לבון.⁵⁴

ביאורים והערות

52. החותות דעתה הביא בתחילה את דברי הפמ"ג [בסי' קה ס"ק טז] ונחלק עליון, אך הביאו בצורה שונה מכפי שהוא לפניו, וכבר העירו בזה האחרון, [עיין יד יהודה ס"ק יב], והחכמה אדם הביא את הפמ"ג כפי שהוא לפניו.

53. בטעם החילוק בין כלי מתכת לבין כל חרס, י"ל דהסבירו שכותב המודכי בטעם היתר השיפוד משום דדם מישריך שريك לא שייכא בכללי חרס, עיין לעיל סי' סט [ס"י ז' ובט"ז וש"ך שם שנקטוadam מלח בכללי חרס נאסר הכללי אף בדיעבד אף אם הוא מנוקב דבחרס לא אמרין מישריך שريك, וכע"ן זה כתוב יד יהודה [ס"ק יב].

54. ולכאורה כוונתו דכינוי שהרמ"א אסר בשיפוד לתחילה, והט"ז אסרו אף בדיעבד אם לא במקום הפסד מרובה, ולא סמכו על הרואה"ש דנורא מישאיב שאיב, ה"ג בקדירה זו.

קנין הלכה

מראei מקומות

והי יהודה [פירוש הקצר ס"ק כו] נקט לכולא בקדירות מתחכ לא נסורה הקדרה כלל, ובקדירות חרם אסורה הקדרה לכתהילה, אך המאכל אינו נאסר דזה הוא כדי עבד.

בשר שנגע בזמן צלייתו במהלך אכלה אחר

כתב הכנפי יונה שם גנע הבשר באמצעות צלייתו במהלך אכלה אחר נאסר אותו מאכלה, דלגבי אוכל אחר שהוא רק לא מקיים לומר את הסברות של נורא משאב שאיב או כבולי עך פולטו [בצליה שחומה רב].

סעיף ה

גמ' חולין דף קיב. אמר רב נחמן אמר שמואל הכר שחתך עליה בשיר וכו' עד רבא אכיל ליה וקרי ליה חמץ בשיר.

ונקטו הראשונים והפוסקים דהלהנה כרבא שאין בזה איסור דם. וכל זה רק אם נצלה בחצי צלייתו, אבל מה שזוב לפני כן אסור גם הכר איסורה.

וכתיב הפט"ג [ש"ד ס"ק כא] רהא דהמוהל בפ"ע נמי שרי הוא מושם שאין מראהו דומה לדם. וכתיב בדרכי תשובה [ס"ק מב] שהוא דלא כמש"כ בספר שלחן גבוח שמנาง הספרדים שלא לאכול המוהל בפ"ע כשיין הצלוי בתוכו מושם מראות העין.

סעיף ו

גמ' חולין [דף קיב]. אמר רב נחמן אמר שמואל אין מניחין כל' וכו' עד ע"ב שאני התם דאנט דוחקא דסכינה פלט.

עיין ב"י שהביא שנחalker הראשונים אם העיצה של נתינה תרי גללי מילחה מירוי דוקא אחר שתעללה תימרתו או גם קודם לכן. ומ"מ לאחר שנצלה בשיעורחצי צלייתו נקטו הפט"ז [ס"ק יא] והש"ך [ס"ק כג] דא"צ מליח, ודלא כד"מ. וכתיב הש"ך הטעם מושם שבחצי צלייתו כלה כל דמו. [ומבואר בט"ז] דשיעורחצי צלייתו עדיף משליש צלייה שהוא מאכל בן דרוסאי, אלא בחצי צלייתו ראוי הוא לאכילה לרוב בני אדם].

ולענין מעשה כבר כתוב הפט"ז [סוף סי' סט] שאין אנו בקיין בשיעורחצי צלייתו ויש לצלותו עד שיתויבש מבחויז. וכתיב היד יהודה [פירוש הקצר ס"ק ל] רמתעם וזה נכוון שהרוצה לקבל שומן שמנוף מהצלי ימליח את הבשר תחילת כדין מליח גמורה, וממילא יוכל לקבל את השומן מתחילה הצליה.

בשר ששחה ג ימים בלבד מליחת

עיין פתיח תשובה [ס"ק ב] שהביא מתשובה גבעת שאל שכתב רבש ששחה ג' ימים בלבד שהחמירו הנוגנים שאין מליחה מועילה בו מושם שחרם נתיבש בתוכו, ולכתילה מהMRIIN גם שלא לבשלו אחר הצליה, ה"ג לכתילה אין ליתן כדי לקבל את השומן הנוטף ממנו אחר הצליה. וכתיב בדרכי תשובה [ס"ק מו] שכן הפסחים לדינה בספר לבושי שר [סי' לא] ובביאורו [ס"ק טו].

והי יהודה [סי' סט סומ"ק נה ובפ"י הקצר ס"ק עה] חלק על דבריו אלו ונקט דרך בישול עלול להוציא את הדם שנותיבש בתוך הבשר, אבל הצליה עצמה אינה מוציאה דם אחריו שנצלהחצי צלייתו, ולכן נקט דאף לכתילה יש להתריר את השומן המנטף.

קנין הלכה

שאלות לחזורה על החומר הנלמד בחודש אדר ב' תשע"א
י"ד הלכות מליחה סימנים עג, עו
מיוסדות על טור וב"י, ש"ע ט"ז וש"ך, נקוה"כ רעך"א ופתחי תשובה

סימן עג סעיף א

- .א. 1) במאי מيري האיבועיא בغم' 'כבד מה אתה ביה', קודם מליחה או אחר מליחה?
2) איך נפסק בש"ע לבשל לכתהילה הכבד ע"י מליחה?
- .ב. 1) אלו ג' תנאים הוזכרו בש"ע וברמ"א שאם עשה אחד מהם לפני הצליה מהני לבשל הכבד אחר הצליה?
2) ואיזה תנאי הזכור לאפשר לעשותו אחר הצליה שע"ז מהני לבשלו אח"כ?
3) והאם אכן דבר זה מהני?
- .ג. 1) האם קריית שתי וערב לפני הצליה היא מדינה או מחומרא?
2) והאם מהני לנקב הרבה פעמים בסכין, לכתהילה ובדייעבד?
3) והאם גם בכבד של עוף צריכים לכל התנאים שהוזכרו בכבד של בהמה?
- .ד. 1) כמה צריך לצלות הכבד שייא מותר לבשלו אח"כ?
2) אחר הצליה האם צריך להדיחו קודם הבישול, לכתהילה ובדייעבד, ומה הטעם?
3) האם מותר לצלות הכבד בתוך תנור אפייה בשעה שבוער?
4) והאם מותר לצלות הכבד על הניר?
- .ה. 1) מה הדין בדייעבד אם נתבשל הכבד ללא הדחה ביחד עם בשר?
2) אלו דעתות הובאו בש"ע בדייעבד אם נתבשל הכבד ללא הדחה לבדו, ומה טעמיה?
3) באיזה דעת פסק הרמ"א שכן נהוגין, ומה הטעם?
4) ומה הדין בדייעבד כשהוורה המורה להתיר אחר שנמלחה - עם קריית שתי וערב או בלי קריית שתי וערב?
5) ומה דעת המהרש"לanza?

סעיף ב

- .ז. 1) אם חלטו בחומץ או ברותחין, האם מותר לבשלו לכתהילה?
2) ומה הדין בדייעבד, כשהבישלו לבדו או עם בשר, ומה הטעם?

סעיף ג

- .ח. 1) באיזה דעת המחבר ודעת הרמ"א האם צריך חתיכה לצלי?
2) מה טעם המצריכים חתיכה?
3) ומה הדין לדידחו אם לא קרעו קודם צליה?

סעיף ד

- .ט. 1) כשצוללה כבד עם בשר בתנור שפיו למעלה, היכן צריך שייהה הכבד והיכן הבשר?

קנין הלכה

- (2) ומה הדין בדיעבד כשהיה הפוֹך, ומה הטעם?
- (3) והאם מותר לצלות כבָד עַם בְשָׂר בִּיחֵד עַל גְּבַי שְׁפּוֹד שָׁאַצְל הָאָשׁ, ומה הטעם? .
- מה הדין לצלות באותו תנור, כבָד שָׁכֶבֶר נְמַלְחָה עַם בְשָׂר שְׁלָא נְמַלְחָה, ומה הטעם; .
- 1) כשהכבד מעל הבשר? ?
- 2) כשהכבד מתחת לבשר? ?
- יא. ומה הדין לצלות באותו תנור כבָד וּבְשָׂר כְּשָׁנִיהם נְמַלְחוּ כָּרְבָּר ?
- יב. האם אמרינו כבּוֹלְעָו כְּךָ פּוֹלְטוֹ;
- 1) בدم שבسمפונות? ?
- 2) בכבד? ?
- 3) בלב? ?
- 4) ומה הנפק"מ בין כבָד לְבָב ?

סעיף ה

- יג. 1) כשמולח כבָד וּבְשָׂר יָחֵד, לכתילה היכן צריך שייה הכבָד, מעל הבשר או מתחתתיו? ומה הדין בדיעבד אם היה הפוֹך?
- יד. 2) האם מותר למלוח כבָד עַם בְשָׂר שָׁכֶבֶר נְמַלְחָה וּהוֹדֵח, לכתילה ובדיעבד, כשהכבד מעלה או למטה? כתוב הרמ"א: ונהגו שלא למלוח כבָד כל אפילו לבדה ואין לשנות.
- טו. 1) מה הטעמיים למנהג זה?
- 2) מתי יש כן למלחה קצר?
- טו. 1) מה הדין אם מְלַחַ כְבָד, בלבד או עם בְשָׂר עֻוֹף או עם בְשָׂר בְהָמָה, תחת הבשר או על גבה?
- טז. 2) כבָד שנמלח עַם בְנֵי מְעֵיִם, מה דין?
- טז. 1) כבָד שנצלחה ורוצחה לאכלה כך צלולה, האם צריך להדיחה, ומה הדין אם לא הדיחה?
- טז. 2) ומה הדין אם לא הדיחה כלל אף' קודם צליה ובישלה כך, ומה הטעם?
- יז. 1) כבָד שנשרה במים מעט לעת, מותרת או אסורה?
- יז. 2) ומה הדין אם לא הדיחה הכבָד מתחילה ואין שישים במים נגד הדם בעין שעליו?
- יז. 3) ומה הדין אם הוֹדֵח מתחילה או שיש שישים כנגד במים?
- יז. 4) ומה דין הכללי שבו נכחש?

סעיף ו

- יח. 1) נמצא כבָד בעוף צלוי, מה דין העוף?
- 2) ומה דין אם הוא מבושל?
- יז. 3) ומה דין אם הכבָד שלימה ודבוקה בעוף, או שחתיכת כבָד דבוק בחתיכת עוף?
- יז. 4) ומה דין הכבָד עצמה, ומה הטעם?

קנין הלכה

- יט. 1) מאיזה צדדים דין השבות יעקב [חובא בפ"ת] להתריר כשבישלו הרבה קדירות בשר וממצאו תרגנות אחת שהלב והכבד מוחברים בתוכה?
- 2) ומה מכירע הפ"ת לדינה?
- כ. 1) עוף שמלאווהו בביצים ונמצא בו לב או כבד, מה דין?
- 2) האם המילוי מצטרף לששים עם העוף - כשהלב או הכבד דבוק בתוכה או כאשרינו דבוק?
- 3) כשייש שישים נגד הלב או הכבד, האם גם המילוי מותר?
- 4) ומה הדין אם העוף ממולא בבשר בלי ביצים?
- 5) ומה הדין אם העוף ממולא בבשר עם ביצים?

סימן עו סעיף א

- כא. 1) האם צריך מליחה או הדחה לצלי, ומה הטעם?
- 2) מה ביאר הרא"ש בדיין זה - אם נצלה יפה או לא נצלה יפה, מה טעם שאין צריך מליחה?
- 3) באර ג' תירוצים שנאמרו בדברי הרא"ש דכשלא נצלה יפה מותר גם הדם שנותר בתוכו?
- כב. אם נטף דם אחר - אפי' צונן - על הצליל;
- 1) האם אמרין שהASH שואבו, ומה הטעם?
- 2) וכמה אוסר?

סעיף ב

- כו. 1) האם מותר למלאו אח"כ ללא הדחה בין המליחה לצלייה, ומה הטעם?
- 2) אלו שיטות הביא הרמ"א אם צריך הדחה או מליחה קודם הצלילה?
- 3) ומה המנהג לעשות - להרמ"א?
- כד. 1) מה פסק הרמ"א אם לא הדיחו ולא מלאו כלל, או מלאו ללא הדחה תחיליה ונצלה כך, כששהה במליחתו ללא הדחה או כשלא שתה?
- 2) ומה פסק בתורת חטאת?
- 3) ואיך יש לפסוק?
- כה. 1) כמה צריך לצלותו אם רוצה לאכלו צלי או אם רוצה לבשלו אח"כ, ומה הטעם?
- 2) בשר צלי, האם צריך הדחה אחר צלייתו, לכתיליה ובדייעבד?
- 3) ואם נצלה ללא מליחה, האם צריך להדיחו אח"כ ג' פעמים או פעם אחת?

סעיף ג

- כו. 1) אם לא נקב הורידים בשעת שחיטה, האם מותר לאכלו צלי?
- 2) ומה הדין אם רוצה לאכול ממנו בשר חי?
- 3) ואם נקר הבשר מחוטי דם?

קנין הלכה

סעיף ד

- כז. 1) האם מותר לחותך בסכין צלי שאצל האש שלא נמלח כל זמן שלא נצלה כל צרכו, ומה הטעים?
 2) מה דין השפוד שצלו בו בשר ללא מליחה, ומה הטעם?
 כח. האם מותר להשווות הצלוי על השפוד, לכתהילה ובדיעבד;
 1) בעודו עדין על האש לאחר שפסק כבר מלזוב דם?
 2) אחר שהוסר מהאש לאחר שפסק כבר מלזוב דם?
 3) אחר שהוסר מהאש בעוד שהבשר זב דם?
 4) ומה הטעם בכלל?

סעיף ה

- כט. 1) צלי שלא נמלח וחתוכו על גבי ככר, ויש בככר מראה אודם, האם מותר לאכלו?
 2) ומה הדין אם המוחל עב?

סעיף ו

- לו. 1) כשצולין בשר שלא נמלח, מתי ובאיזה אופנים מותר להניח תחתיו כלי לקבל השמנוניות הנוטף ממנו, כשהוא ראוי לאכילה או לא, על ידי גרגרי מלח - מעט או הרבה?
 2) ומה הדין בבשר ששחה ג' ימים ללא מליחה, האם מותר לקבל השומן ממנו, לכתהילה ובדיעבד?

**שאלות הנוגעות למעשה בחומר הנלמד בחודש אדר ב' תשע"א
י"ד הלכות מלאכה סימנים עג, עו**

שאלה א. רוצה לצלota את הכבד.

1) האם צריך לחותכו תחילה (2) האם יש חילוק אם מתכוון לאוכלו צליוי, או מבושל. (3) והאם יש חילוק בין אם רוצה לטחון את זה אח"כ עם מאכלים אחרים, או לטחון אותו בלבד. (4) והאם יש חילוק אם אח"כ רוצה לבשלו (5) והאם יש חילוק בזה בין אם מבשלו אח"כ או לא (6) והאם צריך דוקא חיתוך או גם נקבים מועילים. לכתחילה ובדייעבד (7) בכבד של בהמה שחוצכים לפני הצליה לפרוסות האם צריך חיתוך (8) ובכבד של עוף שטסרים קודם את המרה ורוצה אחרי הצליה לבשלו, האם לכתחילה צריך גם לחותוך שני וערב [ע"ג ס"ה, ע"ז סק"ה, רע"ה, ממ"ה ל"ה ס"ז, משכ"ז סק"ה, א"ר סק"ל].

שאלה ב. אין לו אפשרות לצלota כבד.

1) האם יכול לבשלו כמוות שהוא בסיר ללא מאכלים ומים. (2) ואם הכניסו את הכבד בתוך סיר להדיחו לא הבחן שהאיש דולקת מה דין הכבד, המים, והסיר. (3) אם בכל המאכלים שבסיר יש ס' נגד הכבד מה דין המאכלים והכבד. (4) ומה דין הצלחת שאכלו בה את הכבד (5) והאם יש חילוק איך העבירו את הכבד לצלחת והאם העבירו את זה אם מרק או בלי. (6) והאם יש חילוק אם לפני שבישלו את הכבד בלבד בסיר מלחו אותה או לא מלחו אותה. (7) והאם יש חילוק אם מיד שהכניסו את הכבד לסיר הבחן בכך וכיבתה את הגז. (8) ומה דין אם בשעת הצליה עצמה גלש מים מסיר שע"י ע"ג הכבד [ק"י, א"ר סק"ה ומק"ע, יד יטוחה מלון סק"ה, קול סק"ג].

שאלה ג. גילת שבהשעה שפתחת את העופות להכשרה נפל הכבד לתוך הדלי של שרירת המים וששה בו מעל"ע.

1) מה דין הכבד (2) ומה דין אם כפתחת את העופות נפל הכבד לתוך הכיוור שהיה בו הצלברות של ציר ודם מהמלילה וששה בו כעשרים דקוט. (3) ומה דין אם מלחו אותו בטיעות ביחיד עם הבשר ואח"כ נפל לתוך הכיוור שיש בו ציר של המלילה [פל"ס סק"ע, טפ"ד סימן ע"ד סק"ה, משכ"ז סק"ה, ממ"ה ל"ג סק"ג].

&&ד. מי אסור לו לאכול מלוחים.

1) האיך יתנהג עם אכילתבשר. (2) ואם ממהר או שבדרכ ואין לו מספיק מקום לצלota כל דבר בנפרד, האם יכול תלות הכל ביחיד. (3) ומה יניח ע"ג מה, והאם יש חילוק אם הבשר או הכבד כבר נמלת. (4) ואם רוצה לעשותות מאכל צלי מהבשר והכבד ביחיד, האם יכול לעשותות כן אחרי שכבר הקשר את הבשר, והכבד עדין לא נצלה כלל [ק"ג-ס"ה, סימן ע"ז ס"ה, ע"ז סק"ו, א"ר סק"ה, נקוח"כ].

שאלה ה. לפניו צליית הכבד.

1) האם, צריך, יכול, ראוי, למלאו אותו, קצת, הרבה, (2) ומה דין אם התערבב לו הכבד עם הבשר בטיעות מלח אותם ביחיד וששה זמן מסויים מהמלילה עד הצליה. (3) ומה דין אם שכחו להוציא את הכבד מתוך העוף וכך נמלחו, (4) והאם יש חילוק בכל זה אם הדיחו את הכבד לפניו שלחו אותו או לו מלחו אותו. (5) ואם לא הדיחו תחילה האם יועיל שידיחו אחרי המלילה לפניה הצליה [ק"ה, א"ר סק"ז ומק"ו, טפ"ד סק"ה, יד יטוחה מלון סק"ג].

שאלה ו. לפניו הצליה האם צריך, ראוי, למלאו את הכבד, הרבה, קצת,

1) ומה דין אם התעכבר קצת, או הרבה, למלאו אותו עד שצלה אח"כ את הכבד. (2) ומה דין אם לא הדיחו לפניו המלילה מהדם. (3) ובשעת הצליה כשהוחופק את הכבד למולחו בצד השני, אם מה יהפכו. (4) אם הפכו ע"י שתחוב בו סכו"ם וכדו' מה דין. (5) ומה דין מאכלים שתחוב בהם אח"כ את אותו סכו"ם שהופק איתם את הכבד. (6) ואם תחובו אח"כ את הסכו"ם לתוך פיצה חלבית וכדו' מה דין. (7) והאם יכול על אותן ברזלים שצולמים את הכבד לעשותות אח"כ מגבל של צליית בשר וכדו'. (8) ומה דין בדייעבד אם צלה ע"ז בשר. (9) ואם באמצע הצליה הוריד אם רשות הצליה עם כבד מהASH כדי לדסدر אותו מה דין הכבד, או שיש לו ע"ג הרשות כמהות של כבדים ומזוזין באמצע הצליה. (10) וכשרוצה לצלota שווה עם הרשות האם יכול. (11) ואם אחרי שצלו את הכבד, או בשאר, נודע שהבשר היה טריפה, מה

דין הסכו"ם שתחכו בו בשעת הצליה. 2) ומה הדין אם באמצע הצליה נגעו הכהדים בסיר שמתבשל סמוך אליו, מה דין הסיר, והמאכלים [מ"א, י"ד יטודס קימן ס"ט לילון סק"ג, קימן ע"ו ס"ה, א"ך סק"ג, י"ד יטודס ק"ל סק"ג, מ"ז נילויס סק"ג].

תשובות לשאלות הנוגעות למעשה בחומר הנלמד בחודש אדר ב' תשע"א י"ד הלכות מליחת סימנים עג, עו

תשובות לשאלת הצליה. לכתחילה לדעת המחבר תמיד צריך לפני הצליה לחזור את הכבד שתי וערב, אלא שאם רוצה לאוכלו רק צליוי כל החשש הוא רק משומם דם שבסימפונות ולזה מספיק קריעה או שתי או ערב, אבל אם רוצה אח"כ לבשלו, חשובים שאח"כ בכישול יפרוש בתוך הכבד דם ממוקם למקום וייסר, וכן צリー קריעת שתי וערב.

אבל לדעת הרמ"א אם רוצה אח"כ לאוכלו צליוי איינו צורך חתיכה כלל, ורק אם רוצה לבשלו אח"כ צריך להסיר הסימפונות, ולදעת הרט"ז [סק"צ] לדעת הרמ"א גם אם מבשלה אח"כ איינו צורך חיתוך. ובחכמ"א [כלל נ"ה ס"ו] כתוב שאנו נהנים כחרמ"א וכshawolim צליוי אין עושים חיתוך כלל.

אם אחרי הצליה טחן את הכבד ולא בישלו, ודאי שעצם הטחינה מועילה גם לדעת המחבר כי הרי זה כקריעה אחריו הצליה שמועיל, אלא שיש לעיין אם טחן אותו ביחיד עם מאכלים אחרים, האם לדעת המחבר צריך לחושש שהמעט דם שבסימפונות מתעורר במאכל ואינו נזול החוצה, וכך ר"ס' נגדו.

וכן אם אחרי הצליה טחן אותו ובישל אותו עם מאכלים אחרים, לדעת המחבר שחווש משום הדם שנשאר ויפרוש בשעת הבישול לא יעיל לו הטחינה שאחריו הצליה.

אבל לדעת הרמ"א מבואר שמועיל, וברע"א נשאר עליו בצע' שם לא בישול מותר בהכרה שאין אלו חושים לדם שבסימפונות מפני שהוא יוצא ע"י הצליה, א"כ הקריעה לבישול הוא משומם דם של עצמו וא"כ מה מועיל לו הסרת הסימפונות אחרי הצליה.

ולא רק קריעה לפני הצליה מועיל אלא גם עשיית הרבה נקבים, [כמ"ול גלמ"ל ס"ה] אלא שבש"ר [סק"ג] מבואר שرك אם קורע לצליה גם נקבים מועיל, אבל לבישול שחייב קריעה מדינא, רק כדייבוד מועיל נקייה.

ומ"מ לדין אין בזה כ"כ נפק"ם, כי כבד של בהמה מלחמת עוביו קשה לצלות אותו בדרגה ומצב שבוחן עדין לא ישראף והחלק הפנימי יצלה, ולכן המנהג [כמ"ול גלמ"ל צ"ע] שחותוככים אותו לפני הצליה לפروسות והרי זה כנהתק, ובכבד של עוף שמיסרים ממנו את המרה [להט מ"ה מקפليس סייג לאדי שאלנד ישאל טלא, מ"ז גמפלעיס {צמטעי} נחתך קצר מהכבד ודינו כניקב. [כמ"ול גלמ"ל]].

ועדיין מניקב, שניקב לדעת הש"ר אם רוצים אח"כ לבשל מועיל רק כדייבוד, אבל ניטל המרה והקנווקנות מועיל אפילו לכתחילה לבשל, [כמ"ול נ"ז ס"ל] וכן אפילו לבשלו על סמך זה אח"כ אפשר [כמ"ול גמ"ז ס"ה].

תשובות לשאלת הצליה ב. לכתחילה ודאי לא מבשלים את הכבד אפילו בלבד שמא יבוא לבשלו עםבשר, וכן כי הסיר נאסר, אבל כדייבוד, אם בטאות הכנiso כבד שלא צליוי לתוך סיר רותח שעומד על האש, לדעת המחבר הכבד מותר, אבל הסיר נאסר, ואם היה בו מים או שכבר היה בו מאכלים אחרים אם אין בהם ס' נגד הכבד הכל נאסר, כי רק הכבד כשהוא פולט אינו בולע אבל שאר המאכלים שבסיר נבלע בהם מהדם שעל הכבד. ואם יש בהם ס' נגד הכבד הכל מותר [כמ"ול נ"ז ס"ו].

ואפילו אם לא היה ס' במאה שבסיר כנגד הכבד וכל המאכלים נאסרים, מ"מ הכבד עצמו נשאר בהתיירו ואין חזר ליאסר מלחמת המאכלים [כמ"ול נ"ז ס"ט סק"ט לדם כממליך"ל אטולר גלנד].

אבל לדעת הרמ"א המנהג לאסור, כי חשובים שהגיאו לדרגת שליקה שכבר חוזר ובולע, וכן גם כדייבוד אם בישל את הכבד בסיר לבד מיים, ככלומר הכניס כבדים בסיר כדי להדיחם ובטעות הדליך את הגז, הכבד ג"כ נאסר, ולදעת המהרש"ל [גז"ו ס"ז סק"ע] בכח"ג כדייבוד הכבד מותר ורק הסיר נאסר.

ואפילו לדעת הרמ"א שהכל נאסר גם הכבד, מ"מ אם כבר אכלו את הכבד, הצלחת שבו אכלו את הכבד לא נאסרת [כמ"ול נ"ז ס"ט סק"ט].

קנין הלכה

אבל ביד יהודה [מליך סק"ט] כתב שבתו"ח מוכח שرك אם לפניו שבישלו אותה מלחו אותה אז מצרפים דעת ר"ת שלמילה מועילה לכבד, לעניין להतיר את הצלחת, אבל אם לא נמלחה כלל, ובישלו אותה כך כמות שהיא גם הצלחת שאכלו בה נאסרת.

ובפמ"ג חילק, שאם העביר את הכבד מהסיר ע"י עירוי גם הצלחת אסורה, אבל אם לא העבירו ע"י עירוי, וכל הסיבה לאסור מלחמת שהכבד הוא גוש, בזה לא מחמירים לאסור את הצלחת.

ובחו"ד כתב, שאפילו שהכבד נתבשל עם רוטב ועירו אותו רותח, הדם שבסכבר נחשב לבלווע שאינו יצא ללא רוטב, ולכן אם היה עירוי ישיר שלא נפסק הקילוח מהסיר, הרוטב שעמו מפליט את הדם מהכבד ומבליעו בצלחת, אבל אם נפסק הקילוח, אין בכוחו של הרוטב ליחסב לרוטב לעניין להפליט מהכבד את הדם ולהבליעו בצלחת.

ואפילו שכל הטעם שאסור זה בגל שחוושים שמניע לדרגת שליקה, מ"מ אם אם מיד אחרי שנפל הכבד לתוך הסיר נזכר והוציאו אותו נאסר [כמג'ול ניל יסוד קיל סק"צ].

אבל אם כשהתחילה לצלות את הכבד נשפק עליו מים או גלש מסיר שע"י אינו נחשב למבועש מלחמת כן, [ל"ג זלכ"מ סק"ז].

תשובה לשאלת ג. מאחר ובעצם כבד שמתבשל לעצמו מותר, וגם לדעת הרמ"א כל הסיבה לאסור הוא מפני שכש מגיע למצב שליקה כבר חוזר לבלווע ואין אנו בקיאים ממתי נחשב לשлок, لكن אם מצא שclasspath את העופות להכשיהם נפל הכבד לתוך תוך הדלי של המי שירתبشر, ושהה בו מעל"ע, דעת הפר"ח [סק"ע] שאם הכבד היה שרוי מעל"ע בתוך מים לא אמרין זה כבוש מבושל.

אבל לדעת השפ"ד [סימן פ"ט סק"ק] כבוש הוא חמור מבועש לעניין זה ונחשב כשלוק, ולכן הכבד אסור. [ונצפ"ד סימן ע"ג סק"יל] כתב שהוה ספיקא דדין אם כשנכבר הרי זה כשלוק שחוזר ובולע. ובחכמ"א [כלל נ"ל ס"ג] מביא ב' דיעות ונראה דעתו להתיר.

אבל אם מלחו בטיעות את הכבד ביחד עם הבשר, ורק אז נפל לתוך הציר שהצטבר מלחמת המילה, מאחר ומילחת הכבד אינה מוציאה את דמו, נמצא שאח"כ ע"י הצליה יפלוט דמו, ואז יפלוט גם מה שבלוע בנפילה לתוך הציר נ"כ פאלמ"ה [כלל נ"ל ס"ג ס"ז].

אבל במשב"ז [סק"ל] כתב שהעיקר להלכה הוא שלמילה מועילה גם לכבד וא"כ אם הכבד נמלח, והודח, מדינה אנו נוקטים שכבר נסתמו נקבוי פליטה זו, ולא יועיל אח"כ הצליה להפליט את מה שבלוע שנפל לתוך הציר.

תשובה לשאלת ד. מהר, או בדרך, ואין לו מליח, ושחת עוף וכדר' ואין לו זמן, או שאסור לו לאכול דברים מלוחים, יכול לכתהילה במקום למלוח את הבשר לצלות אותו, ואפילו ביחיד עם הכבד, אלא שלכתהילה צרייך שינוי את למטה והבשר למעלה, אבל בדייעבד אם הניה הפוך כשר, [כמג'ול נק"א, וצמ"ע ע"ז ס"ל],

ואם מלח לפני כן את הכבד, ואת הבשר לא מליח, לדעת הרמ"א [ס"ז] בכח"ג כבר נתמעט דם הכבד ומותר אפילו להניח את הכבד על הבשר, וכן דעת הש"ך [סק"ל] אבל לדעת הט"ז [סק"ו] גם אם כבר מלחו תחלה את הכבד לכתהילה צרייך להניחו תחת הבשר.

ואם כבר הכシリו כראוי את הבשר, וגם הכבד נמלח, ורוצה עכשו לצלות הכל ביחיד, בנkeh"כ נסתפק האם מותר לצלותם ביחיד, ונוטה להתיר, ولكن כشرط להשות מאכל ע"י לצלות הכל ביחיד, ולא לצלות קודם לבד את הכבד, יכול למולחו תחלה ואח"כ יכנסו ויערבו עם הבשר ויצלה אותו ביחיד עם הבשר.

תשובה לשאלת ה. לכתהילה מבואר ברמ"א [ס"ט] שנוגגים שלא למלה את הכבד בכלל, ולדעת המחבר לכתהילה אין מלחים אותו כשהוא ע"ג הבשר אלא כשהוא תחתיו, אבל בדייעבד אם אחורי מליחת הבשר גילה שגם הכבד היה מעורב עמו ונמלח עמו בין אם היה מעלי או תחתיו הכל מותר. [כמג'ול נק"ר סק"ז].

אבל אם אחורי המילה גילה ששכחו להוציא את הכבד, והכבד היה מונה ודבוק בתוכו ונמלח עמו כתוב ברמ"א שנางו לקלו甫 מעט סביב הכבד.

ואם הכבד נמלח עמו, או בלבד, ולא הדיחו אותו תחלה האם נאסר גם לצלוי [נכפל] או לא נחלקו זהה לדעת השפ"ד [סק"ע] דינו כבשר שלא מועיל לו מליחה, אבל ביד יהודה [מליך סק"ג] כתב שמאחר ובכבוד יש ריבוי דם כשפילות מלחמת הצליה דמו בכוחו לפלוט גם מהדם שנבלע בו ע"י המלח ממנה שהיא על גבי.

ומ"מ לכתתילה ודאי לדעת הרם"א [ע"ז ס"ג] שצורך להדיח קצת את הכבד לפני הצליה ובפרט שם צריך קצת למולחו סמור לצליה, ולදעת הרם"א חוששים שהמלח יבלע מהדם שעליו ויבלע בו וייסר. ואם באמת מלח תחלה וגם התעכוב והמהין מעט זמן עד שצלה אותו לדעת הרם"א ייסר. אבל לדעת המחבר אינו צריך לא הדחה ולא מליחה, ומ"מ גם אם מלחו ללא הדחה תחלה וחיכה זמן, ורק אח"כ מלחו, יכול גם אח"כ להדיחו היטב מהמלח שע"ג ומותר כי ללא הדחה לדבריו כל החיסרון הוא רק מחמת שהמלח לא יהיה לו כח להפליט, ולא מפני שיבלייע את הדם בפנים [כמפורט נגזר קק"ז] ומ"מ מה נ"ל כדי לו מולמו ונגלו כך לכו"ע מומל [כמפורט נלמ"ה].

תשובה לשאלת ז. ברם"א [ק"ג] מבואר שהמנהג למלוח קצת את הכבד כשהיא תחובה בשפוד, ומונחת על האש לצלotta, אבל לפני כן לא כי חיישין שיעבור השיעור זמן של מליחה ויתמלא המלח מדם [כמפורט נלמ"ה סימן ע"ז ק"ג].
 ואם מלחו ולא הדיחו תחלה, והתעכוב ממתי שמלחו עד שהניחו על האש, וכבר עבר שיעור זמן מליחה נאסר, [כמפורט נלמ"ה סס] אבל אם לא מלחו כלל לפני הצליה אינו מעכבר,
 ואם מלחו תחלה צריך לפניו המלח להדיחו מהמלח שעליו, ואם מלחו בלי הדחה תחלה לדעת הב"ח נאסר, אבל ביד יהודה [סימן ס"ט ליהו"ז] כתוב שבשיעור מליחה מועטת של צלי אין כח המלח לבלו הדם וליוביל בתוכו, ולכן אם מלח רק בשיעור צלי ולא הדחה תחלה לא נאסר,
 וכשהופך את הכבד בשעת הצליה כדי למלחו גם מצד שני, לדעת המחבר [סימן ע"ז ק"ל] הסכו"ם נאסר אפילו בדיעבד לשימושים אחרים כי נבלע בו דם, אבל לדעת הרם"א בדיעבד הסכו"ם שהפכו אליו את הכבד מותר.
 כאשרוצה מהר את הצליה ע"י שיתחוך את הכבד בעודו נצלה, לדעת המחבר המנהג להתיר, ולදעת הרם"א לכתתילה מעניהם מלעותן כן,
 וכן יש מי שאוסר את השפוד שצלו עליו כבד, ולדבוריו אם עושה מגיל וכדו' על הספירלה שמיועדת לצליית הכבד ומ"מ מבואר בש"ך [קק"ג] שגם אם צלה באותו שפוד אח"כ סתום בשדר שכבר הוכשר תחלה, הבשר לא נאסר כי כל זמן שהוא אצל האש פולט כל מה שהוא בולע.
 ולදעת הב"ח אם באמצעות הצליה לפני שכבר נצלה חצי שיעורו הורידו את הרשות של הצליה ביחיד עם הכבד מה אש כדי לסדר אותו וכדו', באותו שעה האש אינו שואבת את הדם, והדם נבלע בתוך השפוד וחוזר ונבלע בכבד ונאסר.
 אבל לדעת הט"ז גם בכח"ג הכביד מותר.
 וכן לדעת הט"ז כצולמים הרבה בבדים בשת אחת, והופכים כמה פעמים באמצעות הברזל עם כל מה שיש בו לדעת הט"ז כן המנהג, אבל לדעת הב"ח כל שלא נצלה חצי צליה נאסר גם בדיעבד.
 ולදעת הרם"א לכתתילה לפניו שרטוצים לצלות שוב צrisk לבן את השפוד, וכן אם הפכו או חתכו באמצעות הצליה עם סכין וכדו' צריך לבנו.
 וביד יהודה [קל לי"ז] כתוב שהמנהג הוא שאין מלבנים השפוד לפני צליה שנית ואיפלו אם בצליה השנייה צולה סתום בשדר.
 ובדיעבד מבואר גם ברם"א שאין אוסרים, וכך בין אם כבר צלו בשדר אחר איפלו בשדר שכבר הוכשר והשתמשו לצלות עם הברזל של הצליה, בין אם תחכו לתוכה מأكلים אחרים איפלו רותחים, אח"כ את אותן סכו"ם שתחכו בו תחלה לתוכה הכביד באמצעות הצליה, ובין אם אחריו שגמרו לצלות את הכביד השאירו אותן ע"ג מקומות הצליה עד שהתקرار הכל מותר.
 ומה שמתירים את השפוד זה רק במקום שיש בו רק איסור דם שמישריך שרייך, אבל אם צלו בשדר או כבד ועשו מגיל וכדו' ואח"כ נודע שהבשר היה טריפה, וצלו אח"כ עוד בשדר על אותן ברזלים הבשר נאסר, וכן אם תחכו סכו"ם בתחום הכביד בשעת הצליה, ואח"כ בטעות הכניסו אותן לתוכה סיר חלבוי וכדו' המאכל נאסר כי ביחס לבשר שבمزלג יש בו כן בליעה ואיפלו בדיעבד כי לא מישריך שרייך [כמפורט נגזר].
 וכן אם באמצעות הצליה נגע הכביד בסיר עם מאכל שעומד צמוד אליו, בחו"ד [גיוליס סק"ג] כתוב בשם הפמ"ג שהסיד נאסר שנבלע בו דם והמאכל מותר אבל לדעת החו"ד הרי זה
 כמאכל שנתבשל עם דם וגם המאכל נאסר.